

Demokratik Kadın Hareketi

bülteni

Özel Sayı: 4- Şubat 2006 e-mail: dkh.bulteni@gmail.com

8 MART
KIZILDIR
KADINDIR!

Kendimizi ve yaşamımızı örgütlemek için çıktığımız bu yolculukta yeni bir adımı daha sizlerle paylaşmanın heyecanını duyuyoruz. İlk adımların motivasyonu, coşkusu elbette ki çok farklıdır. Ve bunların unutulması, hele yoğunluğuna emek verilmişse mümkün değildir. DKH olarak kendimizi ilk ifade edişimizin, kuruluş kurultayımızın heyecanını ve mutluluğunu hala duyumsuyoruz. Ancak bu yolculuğu uzun soluklu kılmak, bizi özgürlüğe bir adım daha yaklaştırmasını sağlamak için yeni yeni soluklar katmak ve ilk heyecanların coşkusunu yaratacak araçlar geliştirmenin bir zorunluluk olduğunun da bilincindeyiz.

Demokratik Kadın Hareketi bülteniyle attığımız bu yeni adımın da kadının bilincinin ve yüreğinin özgürleşmesine katkılar sağlayacağı inancındayız. Kadın sesinin, dilinin, renginin ve emeğinin hayat vereceği, ve bunların kolektif bir ruhla yoğrulacağı bir bülten amaçladık. Ancak üç ayda bir çıkarmayı tasarladığımız bu bülten süreç içerisinde olgunlaşarak kendi tarzını ve dilini yakalayacaktır. Bu açıdan kadınların bu emeğe gönülden katılarak özellikle üretimsizliğin en sancılı dönemlerini yaşadığımız bu dönemde yaratıcı ve üretken bir yayın çıkarma çabasına güç katması gerekir.

Sadece kadın sorununu değil kadının bakışını ve duruşunu yansıtmak bu bültendeki temel amacımız. Bu bakış belki bir şiirde, belki bir resim de, belki bir yazıda, belki bir hikayede, belki de bir mektupta hayat bulacaktır. Gülme, düşünme, ifade etme özgürlüğü ellerinden alınmış kadınların bu yasaklara karşı duracak, onları yıkacak her bakışının çok anlamlı olduğunu ve kadın mücadelesine, demokrasi mücadelesine güç katacağını düşünüyoruz. Bu nedenle korkmadan cüretkarca yazmalı, çizmeli, söylemeli, slogan atmalı ve belki delicesine özgürlüğe olan tutkumuzu ve özlemimizi haykırmalıyız.

Daha zenginleştirilmiş ikinci sayımızda buluşmak üzere...

İÇİNDEKİLER

8 Mart Kızıdır, Kadındır!

Azmin ve Kararlığın Adı:
Clara Zetkin

“Önce Kadınlar ve Çocuklar...”
ya da “Yeni” Ataerkinin
Timsah Gözyaşları
(Sibel Özbudun)

Bir Otomobil Alana
Bir Kadın Bedava!

DKH 2005 Panoraması

Çorap İşçisi Kadınlarla
8 Mart'a Dair...

Berna Ünsal Kod Adı:
8 Mart, Yasadışı ve Militan

Tarih Sayfalarından:
Kadınlar...

Kadınlar İklimini Arıyor
(Öykü)

Mücadeleye İsteyen Bir
Alan Daha: AŞK.

Oda (Tiyatro metni)

Leyla'dan Beri (Şiir)

Demokratik Kadın Hareketi Bülteni

Özel Sayı: 4

KARDELEN BASIM-YAYIM REKLAM GÖSTERİ ORGANİZASYON LTD. ŞTİ.

Sahibi ve Yazışleri Müdürü: Erdal GÜLER

Yönetim Yeri: Millet Cad. Nevbahar Mah. Fındıkzade Saray Apt. No:57/11 Fındıkzade/İst.

Tel: (0212) 584 18 04 -Faks: (0212) 584 18 05 -Dizgi: Kardelen Yayımcılık

Baskı: Kayhan Matbaacılık: Davutpaşa Cad. Güven Sanayi Sitesi D Blok No: 134 Topkapı/İst.

8 MART

Kızıldır, kadındır!

Yine bir 8 Mart arifesindeyiz. Bu sene, farklı ideolojilere ve yaşam alanlarına sahip olan kadınların kitlesel buluşma zemini olan 8 Mart, tekrar ayrışmalara sahne oluyor. Bu sene gerçekleşen ayrışmaların geçen seneki ayrışmaların ürünü olduğu, ancak başlı başına onun bir sonucu olmadığını görmek gerekmektedir. Ancak yıllardır kadın sorununa iki uç bakış temelinde yaşanan sorunlar geçen seneden itibaren bu farklı bakışların 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü'nde alanlarda da ayrıştırılması şeklinde daha gözle görülür hale gelmiştir.

“8 Mart sadece kadındır, kadındır” demek

Burjuvazinin eşitlik ve özgürlük yalanları üzerinden yükselen kadın sorunu, bizimki gibi burjuva ve feodal ilişkilerin özgün bileşimi çerçevesinde oluşan egemen güçlerin baskısıyla, kadının omuzlarına tarihin yüklediği ağırlığı daha da katmerleştirmekte ve karmaşık hale getirmektedir. Bu nedenle kadın sorununu çözmek için kadının yaşamını karbasana çeviren gelenek, dini yargılar, töreler ve ataerkil kültürle şekillenmiş olan yasalara

karşı mücadele oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Bugün sistem içi mücadele olarak tanımlandığı için küçümsenen bu mücadele alanı, kadının zincirlerinden kurtulması ve birey olabilmesi için şimdiden somut adımlar atmasının ön koşulunu oluşturmaktadır. Günümüzde her sınıftan, ulustan, etnik kökenden kadının yaşam alanını ve yaşamına yön verme inisiyatifi kırıyan temel unsurlardan biri olan geleneksel değer yargılarına karşı birleşik, kitlesel bir kadın dayanışma ağını örmek için mücadele etmek gerekir. Bu anlamda mevcut kadın platformlarını belli başlı sancıklarına

karşın önemsemek, desteklemek ve içerisinde yer alarak sorunlarını çözmek bir zorunluluktur. Çünkü, her sınıftan, ulustan ve etnik kökenden kadının ortak sorunu olan ve tüm sistemlerin bağrında farklı şekillerde de olsa yaşam bularak kendine özgü hakimiyet alanları yaratan ataerkil anlayışa ve kültüre karşı en geniş birlik zeminini oluşturmaktadır ve bu mücadele kadını edilgen kılan unsurlardan en önemlisine karşı şimdiden mücadele yürüterek kadının bireyleşme sürecine önemli katkılar sunmaktadır ve sunacaktır. Demokratik Kadın Hareketi olarak kadın platformu içerisinde olmamızın en önemli gerekçesi bu gerçektir. Bu nedenle bağımsız, demokratik ve politik bir kadın örgütlülüğü olarak kendimizi ifade ettiğimiz ilk anlardan beri kadın platformu içerisinde yer alıp, kadının kadın olmaktan kaynaklı yaşadığı her türlü ayrıma ve soruna karşı mücadelede yer aldık ve almaya da devam edeceğiz.

Bu ortak mücadele içerisinde yer almamız, her konuda ortak ideolojik-politik perspektif taşıdığımız anlamına gelmemektedir. Kadın platformu, adından da anlaşılacağı üzere esnek bir örgütlenmeyi oluşturmaktadır ve bünyesinde farklı ideolojik, politik perspektiflere sahip birçok kadını, kadın örgütlenmesini ve demokratik kitle örgütlerinde mücadele yürüten kadınları kapsamaktadır. Asıl zenginliğini de bu farklılıklardan almaktadır. Ancak belirli süreçlerde platform da yaşanan ayrışmalar, kadın platformunun tıkandığı noktaları gözler önüne sermektedir. Ve 8 Martlar'da her sene kendini tekrarlayan tartışma yöntemi ve ayrışma şekli, bu sorunları açıkça gözler

önüne sermektedir.

Kadın platformunda yıl boyunca ortak iş yaptığımız ve eylemlerin, etkinliklerin niteliği ve niceliği üzerinden herhangi bir ayrışmanın yaşanmadığı bir gerçekken, aynı çabanın 8 Mart sürecinde yaşanmadığını rahatlıkla söylemek mümkündür. Bunun temel nedeni de farklı ideolojilerden ve örgütsel yapılardan olan kadınların yıl boyunca farklılıklarıyla ortak iş yapma çabalarının 8 Mart gibi kadının mücadele tarihi ve mücadelenin sınıfsal özü itibarıyla önemli bir yerde duran süreçlerde platformda ağırlığı oluşturan feminist ideolojinin ve burjuva karaktere sahip örgütlenmelerin platform sanki bir örgütmüş gibi davranarak, 8 Martı da kendi tekeline alması ve ancak kendilerinden hareketle şeklinin, niteliğinin ve katılımının belirleneceği şekilde gelişen ben merkezci tutumu olmaktadır. Ancak birkaç yıldır kadın platformunda yer alan bir kadın örgütlenmesi olarak platformda 8 Mart sürecinde yaşanan tartışmaların ilk

defa bu kadar keskin bir ayrışmanın ön kabulü ve özlemi etrafında başladığına tanık olduk.

Ve bu tutum devrimci, demokrat kurumları dışlamanın yanında, farklı düşünen kadınları ve kadın kurumlarını da dışlayarak iki uç kutup oluşturmaktadır. Kadın platformundaki feminist örgütlenmelerin, bazı partilerden ve platformlardan kadınların ağırlıklı olarak birleştiği nokta, 8 Mart'ın sadece kadınlara ait olduğu ve sözde olmasa bile özde sadece kadınlara ait olduğunu kabullenen kadınların dahil olabileceği yönündeki yaklaşımlarıdır. Bu yaklaşım tarzı, mücadelenin kapsamı, tanımı, özelliği ne olursa olsun mücadelenin karşılaştığı en önemli tehlikelerden biri olan marjinalleşme tehlikesini barındırır. Bugün 8 Mart sadece kadındır demek, onun toplumsal mücadele içerisindeki önemini göz ardı etmek ve dolayısıyla kadın sorununun toplumsal sorunlarla olan bağını görmezden gelmek demektir. Kadın platformunda yer alan

8 Mart, "Özgürleşmek İçin Örgütlü Mücadeleye" şiarıyla dünyanın tüm feodal, kapitalist, emperyalist, faşist ve şovenist gericiliklerine karşı bugün de mücadele etme günüdür. Örgütlenen kadın özgürleşir, özgürleşen kadın özgürleştirir.

8 MART

bazı kadınların ve kadın kurumlarının asıl handikabı, kadın sorununu toplumsal sorunlardan ayırarak sanki yaşamdan bağımsız bir sorunmuş gibi algılamaları nedeniyle kadını özgürleştirme yolunda attıkları adımların ve çözüm gücünün geniş emekçi kadın kitlelerinin yaşamlarında karşılaştığı çok yönlü sorunları çözmekten bir hayli uzak olmasıdır.

"8 Mart sadece kızıldır, kızıl olanlarıdır" demek

8 Mart, sınıfsal mücadelenin çok önemli tarihi süreçlerinden birini ifade etmesi açısından devrim-

ci ve demokratik örgütlenmelerin sahiplendiği bir gündür ve emekçi kadınların öncülüğünde tüm emekçilerin kapitalist düzene karşı isyanlarının kazanımlarıyla sonuçlanan bir sürecin başlangıcıdır. Bu nedenle geçmişten bugüne kadar özellikle devrimciler için kanla, canla bedeli ödenen bir kazanım olduğundan kızıldır, kızıl kalmalıdır. Ancak bugün 8 Mart'ın kızılığında kadının özgün mücadelesinin tuttuğu yer unutulmaktadır. Geçmişte kadının inisiyatifinin bir kazanımı olan ve bu anlamda özgün bir mücadelenin sembolü olarak tüm dünyada "Dünya Emekçi Kadınlar

Günü" olarak kabul gören bugün, günümüzde kadın mücadelesinden ayırılmaktadır. Bu tutum ve algılayış, genel anlamda devrimci ve demokratik örgütlenmelerin kadın sorununu nasıl algıladıklarına dair bir göstergedir. Devrimci ve demokrat kurumlar kadın sorununu görmezden gelip geleceğe, devrim sonrasına ertelemekte ve kadının bugünden yaşamla bağıni koparan etkenlere karşı mücadele verilmenden kadın kitlelerinin politikleşmeyeceklerini görmezden gelmektedir. Oysa bırakalım devrimciliği, demokrat olmanın koşullarından biri kadın sorununun varlığını görebilmek ve kadınların mücadelesini desteklemektir.

8 Mart'ın kızılığını sahiplenmek, aynı zamanda içinde yaşamış olduğumuz koşulların irdelenmesini ve bugünün özgünlüğünün geçmişle bağını kurulmasını gerektirir. Devrimci hareketin yükseldiği ve geniş halk kitleleriyle bütünleştiği durumlarda kadının aktif olarak mücadeleye katıldığı ve hatta mücadeleye öncülük ettiği bir gerçektir. Böylesi bir hareketlenme içerisinde yer alarak kadınların kendi zincirlerini kırdığı ve toplumsal mücadele içerisindeki kazanımlarla bazı bireysel hakları elde ettiği, burjuva demokratik devrimler sürecinin yaşandığı tarihi dönemlerden bilinmektedir. Ancak, devrimci hareketin darlaşarak gerilediği, geniş halk kitlelerinden koparıldığı süreçlerde kadının kendiliğinden mücadeleye katılmasını beklediğimiz taktirde hayal kırıklığına uğruruz. Şu anki somut koşullarda devrimci hareketin yarattığı kültür kendiliğinden kitlelere erişebilecek kadar güçlü ve yaygın değildir. Bu kültürü bizim olağanüstü bir çabayla kitlelere götürmemiz gerekmektedir.

tedir ki gerçekten bir değişim yaratabilelim. Bu çaba, kadınları örgütleme noktasında kadın sorununun özgünlüğünü görmeden ve kabulmeden sürdürüldüğünde yine kadın platformunun karşılaşmış olduğu handikapla sonuçlanmakta, yani geniş emekçi kadın kitlelerinin sorununu çözmede atıl kalmaktadır. Üstelik bizimki gibi burjuva-födal ilişkilerin özgünlüğünde karmaşılaşan kadın sorunu, toplumsal sorunlar, devrim ve demokrasi mücadelesinin kadın mücadelesini sahiplenmesini ve onun içerisinde yer alarak demokrat ve devrimci olmanın ön koşullarından birini yerine getirmeyi zorunlu kılmaktadır.

DKH olarak 8 Marta dair perspektifimiz: "8 Mart hem kızıldır hem de kadındır" diyerek emekçi kadınların öncülüğünde birleşik bir 8 Mart'ı sahiplenmektir

Bağımsız ve politik bir kadın örgütlülüğü olarak 8 Mart'ı, hem sınıf mücadelesi hem de emekçi kadının özgün mücadelesi temelinde sahipleniyoruz. Bize göre 8 Mart, ne tarihsel gerçekliği atlanarak basit bir güne indirgenip şenlik havasında kutlanabilir ne de sadece sınıfsal özü çerçevesinde sahiplenerek özgünlüğü yok sayıla bilinir. 8 Mart hem kızıl, hem kadındır, özgünlüğünü de buradan alır.

Demokratik Kadın Hareketi olarak 8 Mart'a bakış perspektifimiz, aynı zamanda kadın sorununa bakışımızı ortaya koymaktadır. Demokratik Kadın Hareketi sadece 8 Marta dair değil, kadın sorununa dair de bütünlüklü ve birleştirici bir yaklaşım izlemekte ısrarcıdır.

Kadın sorununun çözümü ne başlı başına özgün, bağımsız kadın

mücadelesi yürütmekle yani erkeği reddederek, ne de sadece toplumsal mücadele içerisinde yer almakla mümkündür. Ancak iki türlü mücadelenin varlığı ve çatışmalı bir birlikteliğe dönüşmesi ile bir çözüm gücü haline gelir.

Kadın, tüm sistemlerde yaşam bulan erkek egemen anlayıştan kurtularak özgürleşmek ve özgürleştir-

özgürleşmesi için toplumsal bir altüst oluşa ihtiyaç vardır. Kadın sorunu toplumsal bir sorundur ve toplumsal sorunların önemli bir parçasıdır, ancak toplumsal sorunların bütünü değildir. Kadının gerçek anlamda birey-kadın olması toplumsal bir birey olabilmesinden geçer. Bu da yaşama dair her türlü çelişkiyi kavrayıp kadının özgün gücünü mevcut

mek için erkekten bağımsız, kendi kurtuluş hareketinin öznesi ve tek söz sahibi olmalıdır. Bu özgün mücadele kadının gerçek kimliğine kavuşması için zorunludur. Kadının özgün, bağımsız mücadelesi kadını toplumsal mücadeleden koparmaz. Aksine kendinde var olan gerici ataerkil kültürün uzantılarına karşı mücadele yürüten kadın, toplumsal mücadele içerisinde incelmış haliyle varlığını sürdüren bu gerici kültüre karşı gerçek bir değişimin öncüsü olacaktır. Kadının özgün mücadelesi toplumsal mücadele içerisinde kadını erkeklerle gerçek omuzdaşılaşa taşıyabilecek bir araç olması nedeniyle oldukça önemlidir.

Ancak kadının gerçek anlamda

Bağımsız ve politik bir kadın örgütlülüğü olarak 8 Martı, hem sınıf mücadelesi hem de emekçi kadının özgün mücadelesi temelinde sahipleniyoruz. Bize göre 8 Mart, ne tarihsel gerçekliği atlanarak basit bir güne indirgenip şenlik havasında kutlanabilir ne de sadece sınıfsal özü çerçevesinde sahiplenerek özgünlüğü yok sayıla bilinir. 8 Mart hem kızıl, hem kadındır, özgünlüğünü de buradan alır.

mücadelenin içerisine taşıma bilinci kazanmasıyla gerçekleşebilir.

Kadının yaşamını ve dünyayı özgürleştirilmesi, sadece kendi özgün mücadelesini yürütmesi ile mümkün değildir. Yaşadığımız topraklar, burjuvazinin ve feodalizmin iç içe geçmişliğinin ürünü olan ve insanları birbirinden farklılaştırarak uzaklaştıran birçok sorun barındırmaktadır. Kadın sorunu bu sorunlardan en özgününü oluşturur, ancak hepsini değil. Kadınların güncel yaşamda karşılaştığı her türlü şiddeti, baskıyı ve edilgenliği sadece kadın olmasına bağlamak doğru ve gerçekçi bir yaklaşım tarzı değildir. Evet, ikinci cins olma gerçekliği, kadını erkekten daha pasif ve güçsüz kılmakta, erkeğe bağımlı ve tabi hale getirmektedir. Ancak kadın sorunu konusunda önemli bir yerde duran erkeğin de aynı erkek egemen sistemin oyuncağı olduğu, kişiliğine ve kimliğine yön verenin o olduğu ortadadır. İki kukladan biri olan erkeğin, güçlü ve baskın karakteri oynaması bu gerçekliği değiştirmez. Çünkü kadın da erkek de özgür değildir. Erkek egemen sistem içerisinde kadınla erkeğin rollerinin değişmesi ya da eşit olması da bu gerçeği değiştirmez.

Tüm bu nedenlerle kadının özgürlük ve eşitlik mücadelesi, var olan erkek egemen sistemin çizdiği sınırları aşmayı ve ona karşı ortak mücadele yürütmeyi zorunlu kılar. Çünkü var olan sistem içerisinde yürüttüğümüz özgün mücadelemiz ve en küçük hak talebimiz bile bizi sistemle karşı karşıya getirmektedir. Bu gerçeği görmezden geldiğimiz ve kadın sorununu dar çerçevelere sıkıştırarak aynı kısır döngü etrafında dolaştığımız sürece özgür olmak bir düşün haline gelir. Kadın sorunu aynı zamanda bir devrim sorunudur ve özünde radikal bir karşı çıkışı ve mü-

cadele hattını koşullar. Çünkü ancak sınıfların ortadan kalktığı koşullarda kadın ikinci cins olmaktan tam anlamıyla kurtulur. Tüm bunlar gösteriyor ki tek başına kadın olmak ve kadın bireyler olarak ayakta kalabilmek bile sisteme karşı mücadeleyi gerektirmektedir.

8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü'nün yaratıcısı olan kadınlar, bize bu gerçeği göstermektedir. Onların kapitalist düzenin sömürü çarklarını kendi canlarıyla, kanlarıyla durduran direngen mücadelesi ve küçük omuzlarına yükledikleri gelecek sevdası, insanlığın kurtuluşu içindir. Bu nedenle 8 Mart, kadın örgütlenmelerinin yanı sıra devrim ve demokrasi mücadelesi yürütenlerin sahiplendiği tarihsel bir özü içerir.

Birleşik bir 8 Mart, emekçi kadınların öncülüğünde hem onun devrimci özünü hem de kadın mücadelesini bütünlüklü olarak alanlara taşımanın tek yoludur ve bu konuda ısrarcı olmak gerekmektedir.

Ancak, 8 Mart süreçlerinde yaşanan ayrışmaları ve tartışma yöntemlerini düşündüğümüzde, birleşik bir 8 Mart'ı gerçekleştirme koşulları zayıflamaktadır. Her sene yaşanan ayrışmaların kökeninde kadın sorununu kadın mücadeleleri ile devrim ve demokrasi mücadelesi arasında çekiştirmek yatmaktadır. Bu konuda kadın platformlarının 8 Mart süreçlerinde devrimci ve demokratik örgütlenmelere mesafeli yaklaşımlarının nedenini kadın sorununun yılda sadece bir kere gündemlerine almaları olurken, devrimci ve demokratik örgütlenmelerinin kadın platformuna eleştirileri ise onların 8 Martı bir şenlik havasına, sıradan bir kadın gününe dönüştürerek sadece kadınlara ait bir gün olarak değerlendirmeleri olmaktadır. Karşılıklı yaşanan güvensizlikleri aşmanın tek yolu da koşul-

suz, geniş bir tartışma platformu yaratarak farklı her düşüncenin kendini ifade etmesine olanak tanımak ve ortaklaşabileceğimiz noktalara yoğunlaşarak, en temel kaygımızın emekçi kadınlara ulaşmak olmasına özen göstermektir.

Demokratik kadın Hareketi olarak 8 Mart'ın devrimci ruhunu kuşanarak emekçi kadınlarla bütünleşmeyi ve bu mücadeleyi sürekli kılmayı hedefliyoruz. 8 Mart'ı yaratanları anmak, onların devamcısı olmayı zorunlu kılar. Yüzyıllar önce sisteme karşı koydukları için fabrikalarda diri diri yakılan tekstil işçisi kadınlara yönelik vahşet, bugün Bursa'da canları hiçe sayıldığı için diri diri yanarak ölen işçi kadınlara kadar uzanıyor. Öyleyse geçmişten bugüne uzanan vahşete karşı geçmişin direngen sevdasını sürdürmek bizim için bir zorunluluk olmaktadır.

Demokratik Kadın Hareketi için 8 Mart aynı zamanda kadınların bir yıl boyunca yaşadığı sorunları ve bu sorunlara karşı mücadelelerinin birikimini ve kazanımını alanlara taşımanın bir aracıdır. Bu nedenle geçen bir yılın en öne çıkan sorunları içerisinde yer alan politik kadınlara yönelik tecavüz, namus ve töre cinayetleri, Bursa'da çalıştıkları fabrikada diri diri yanan kadınlar, Batman'daki kadın intiharları vs. gibi gündemleri alanlara taşımak ve bu gündemleri kadın kitleleriyle buluşturarak ortak bir dayanışma ve mücadele ağı yaratmak çözüm için bir ihtiyaçtır.

8 Mart, "Özgürleşmek İçin Örgütlü Mücadeleye" şiarıyla dünyanın tüm feodal, kapitalist, emperyalist, faşist ve şovenist gericihliklerine karşı bugün de mücadele etme günüdür. Örgütlenen kadın özgürleşir, özgürleşen kadın özgürleştirir. U

Azmin ve kararlılığın adı: Clara Zetkin

“Dünya Emekçi Kadınlar Günü 8 Mart” yaklaşırken 8 Mart’ın ‘emekçi kadının günü’ olarak tarihe geçmesini sağlayan ve kadının kurtuluş mücadelesinde çok önemli bir yere sahip olan önder kadın kimliğiyle ön plana çıkmış Clara Zetkin’i anmak için onun mücadele dolu yaşamını sizlerle paylaşıyoruz.

Mücadeleye giden yolda ilk kadınlar:

Clara, 1857’de Almanya’nın küçük bir köyünde öğretmenlik yapan bir babanın ve eşitlik ve kardeşlik tutkunu bir annenin kızı olarak geldi dünyaya. Yaşamının yavaş yavaş şekillenmeye başladığı dönemlerde o da babası gibi öğretmen olmak istiyordu. Ancak kadı-

nın meslek sahibi olmasının gereksiz ve zararlı olarak görüldüğü bir süreçte bu isteğini gerçekleştirme- si hiç de kolay olmamıştı.

Eşini kaybettikten sonra çocuklarıyla birlikte hayat mücadelesi veren Josephine, kızının bu isteğini gerçekleştirebilmesi için çok uğraştı. Yaşadığı döneme göre ilerici düşünceleriyle dikkat çeken bu kadın dönemin Almanya’sında kendi alanında ilk sayılabilecek bir kadın derneği kurmuştu. Clara’nın, Alman Kadın Derneği’nde çalışma yürüten ve Alman burjuva kadın hareketlerinin kurucularından yakın arkadaşı Augusta Schmidt tarafından yönetilen kız öğretmen okuluna kayıt olmasını sağladı.

Daha o yıllarda zamanının büyük çoğunluğunu emekçilerin yanında geçiren ve onlardan yana saf tutan Clara, yeni okulunda bu görüşlerini dile getirmekten hiç çekinmedi. Zaman zaman çok sevdiği öğretmeni Augusta Schmidt’le de konu hakkında tartışıyor ve onunla birçok noktada anlaşamıyordu. Yine de hayatında önemli

bir yere sahip olan bu kadını unutmamıştı Clara’nın, kadının kurtuluş mücadelesi için çalıştığı yıllarda sahip olduğu düşüncelerinin esin kaynağıydı bu kadın.

Okul yıllarında tartışmaların yönünü sürekli olarak sosyal sorunlara getiren Clara, kardeşinin bir arkadaşı aracılığıyla okuma fırsatı bulduğu sosyal demokrat gazeteler aracılığıyla işçi hareketlerinden de haberdar oluyordu. Bugüne değin gözlemler ve birebir yaşayarak elde ettiği düşüncelerini bu dergilerde görmenin sevincini yaşıyor ve çevresindekilerin kendisi için kurduğu gelecek planlarının aksine nasıl bir yol izleyeceğine önceden karar veriyordu.

“İnancımın aksine davranmam”

Clara’nın işçi hareketiyle tanışmasına yardımcı olan kişi mücadeleci ve emekçi yanıyla da ön plana çıkmış Ossip Zetkin’di. Ossip, Clara’yı yeni bir hayat kurma mücadelesi yolunda eğitiyor ve onun par-

tiyle bağ kurmasını sağlıyordu. Katıldığı eğitim çalışmaları sayesinde kısa zamanda mücadelenin esaslarını öğrenmeyi başaran Clara, pratik çalışmalara da katılmaya başlamıştı.

O sıralarda: "Biri sayısız mücadeleden geçmiş, vakur bir adam; diğeri ise hayat dolu ve yolunu devrimci harekette bulmaya çalışan genç bir kız." olan Clara ve Ossip hayatlarını birleştirme kararını vermişlerdi. Ve Ossip'in 1889'da hayatını kaybetmesine kadar birlikte mücadele yürütmüşler ve her türlü zorluğa da göğüs germişlerdir.

Clara'nın Sosyal Demokrat Parti'ye dahil olduğu dönemlerde parti de kötü bir dönemi yaşıyordu. Bismark'ın karalama politikaları sonucunda 1869'da August Bebel önderliğinde kurulan parti, 1878 Ekiminde "anti sosyalist" yasayla illegal bir konuma gelmiştir. Her şeye rağmen çalışmalarını hızlandıran Zetkin çifti bu dönemde birçok zorlukla karşı karşıya kaldılar. Clara'nın özel derslerden kazandığı parayla geçinmeye çalışıyorlar; ama yine de yaşamlarını anlamlandıran mücadelelerinden hiçbir zaman vazgeçmiyorlardı. Fransa, Rusya ve İsviçre'de geçirilen sürgün dolu yıllarda kendilerine güç veren mücadeleye sıkı sıkıya sarılarak ayakta kalmayı başardılar.

"Adanmış Bir Ömür"

Sınıf bilinciyle donanmış bir kadın olan Clara, yaşadıkları bütün zorlukların nedenini çok iyi biliyordu. Henüz öğrencilik yıllarında bile işçilerin ve özellikle de emekçi kadınların yanlarından bir an olsun ayrılmadığı dönemlerde de kavramaya başladığı bir gerçek-

likti bu. Kendi kendini yemeye başlamış olan bu köhnemiş düzen son barutunu kullanarak dünya halklarını sömürmeye devam ediyordu. Artan baskılar, tek başına düzenin köşeye sıkıştığının bir göstergesiydi. Çünkü tüm dünya ezilenleri seslerini daha örgütlü bir şekilde yükseltmeye başlamışlardı bile.

Clara, "yaparak, yaşayarak öğrenen" bir kişiliğe sahipti. Sahip olduğu derin bilgi birikimini masa başlarında değil, bizzat pratik içinde kazanmıştı. Köy kadınlarının günlük işlerine yardım ediyor ve böylelikle onların da tıpkı işçi kadınlar gibi nasıl eziyetli işlerle yüze geldiklerine tanık oluyordu. "Küçük proleter mutfaklarında ve odalarında" geçirdiği saatlerde kadınlarla uzun uzun sohbet etme fırsatını yakalıyordu. Aynı zamanda bir anne olan bu genç kadın çocuklarının eğitimiyle de yakından ilgileniyordu. Luisse Dornemann

onun için:

"O, proleter kadının ve annenin kapitalist devletteki dertlerini kendi bedeninde öyle ağır bir şekilde öğrendi ki, onda uluslararası proleter kadın hareketinin geliştirilmesi uğruna, her şeyini ortaya koyma azmi ve kararlılığı bu zamanda olgunlaştı." demiştir.

Ossip'in hayatını kaybetmesinden hemen sonra II. Enternasyonal'in hazırlık aşamasında yer alan Clara, buraya "Berlin Halk Kürsüsü" etrafında bir araya gelen Berlinli işçi kadınları temsilen katılıyordu. Konferansa katılan ilk kadın konuşmacı olarak kendisi için önemli olan düşüncelerini sıralamaya başlamıştı. Kadınların erkeklerle eşit zeminlerde mücadele yürütmeleriyle ilgili olarak:

"İşçi kadınlar, kadınların eşitliği sorununun bağımsız bir sorun olmadığını kesinlikle farkındalar; aksine bu sorunun daha büyük olan sosyal sorunun bir parçası ol-

Hayatının son günlerine Komintern'in merkez komite üyesi olarak geçiren Clara: "Yaşamın olduğu yerde durmak, orada savaşmak istiyorum, dağılışın ve zayıflığın bulunduğu yerde değil. Zihnim uyanık olduğu sürece politik ölümün nefesi bana yaklaşmaz." diyerek aslında kendisi için çizdiği mücadele hattının gereklerini de ortaya koymuş oluyordu

duğunu çok iyi biliyorlar." demiştir.

Ayrıca parti içinde kadın sorununa hala yabancı olan kişilere yönelik de:

"Kadın emeği konusunda gerici unsurların, gerici görüşlere sahip olmaları şaşılacak bir durum değildir. Ancak son derece şaşırtıcı olan, sosyalist cephede de kadın emeğine karşı çıkmak gibi yanıltıcı bir görüşe rastlanmasıdır." gibi söylemleriyle dikkatleri toplamış ve birçok maddenin parti tüzüğüne girmesini sağlamıştır. Lenin de bu konuda:

" Kadınların yararına talepleri sürmemiz de doğrudur. Bu, sosyal-demokrasinin, II. Enternasyonal'in anladığı anlamda bir asgari

program ya da reform programı değildir. Burjuva saltanatının ve onun devletinin sonsuzluğuna ya da en azından uzun bir süre sürecine inandığımızın bir ikrarı değildir. Kadın kitlelerini reformlarla yatıştırmak ve devrimci mücadele yolundan çelmek değildir. Tüm bu ve diğer reformist sahtekarlıklarla ilgisi yoktur! Taleplerimiz, burjuva düzeni içinde zayıflar ve hakları ellerinden alınmışlar olarak kadınların yakıcı ihtiyaçlarından ve rezilce alçaltılmalarından çıkardığımız pratik sonuçlardır... Sovyet Rusya'sında bile, Partide erkek kadar kadın yok. Sendikal olarak örgütlü kadın işçilerin sayısı neden bu kadar az? Bu olgular insanı düşündürüyor." diyerek Clara'yı bu yönlü doğruluyordu.

Bu konuda Kollontai'nin de sözleri oldukça çarpıcıdır:

"İşçi sınıfı, ilk başlarda kadınların içinde bulunduğu yasal ve toplumsal yoksunluğu kavrayamadı. Yüzyıllardır dövülmüş, ezilmiş, alay edilmiş olan kadınların özel bir yaklaşım beklediğini, bir kadın olarak anlayabilecekleri sözcüklere gereksinim duyduklarını kestiremedi. Hakların işlerlikten uzak, sömürünün ise egemen olduğu bir toplumda, kadının yalnızca bir emek üreticisi olarak değil, bir kadın, bir anne olarak da baskı altında tutulduğu gerçeği işçi sınıfı tarafından çok geç anlaşılabilir."

"Yaşamın Olduğu Yerde Savaşmak İstiyorum"

Var olan üretim ilişkilerinin değişmesiyle birlikte geleneksel kadın kimliğinden sıyrılmış olan kadın, kurtuluşunun temellerini atacak olan ekonomik özgürlüğünü

elde etmiş ve görece bir rahatlığa kavuşmuştur. Aslında 'doğal' mesleğinden çekilip alınan kadın "erkeğin ekonomik bağımlılık boyunduruğundan kurtulduğu günden itibaren kapitalistin ekonomik hükmü altına girmiştir." Asıl bundan sonra kadın, mücadele sonunda elde etmiş olduğu kazanımlarını sağlıklı bir şekilde devam ettirmek için çaba harcamak zorundadır. Bakın Clara Zetkin bunun nedenini nasıl açıklıyor:

"Proletaryanın kadını ekonomik bağımsızlığına kavuşmuştur; ama ne insan olarak ne kadın olarak ne de eş olarak kendi kişiliğini tamamiyle yaşayabilme olanağına sahip değildir. Bu nedenle proleter kadının kurtuluş mücadelesi burjuva kadının kendi sınıf erkeklerine karşı mücadelesi gibi bir mücadele olamaz. Tam tersine kendi sınıfının erkeğiyle birlikte kapitalistler sınıfına karşı mücadeledir."

Çalışmalarını uluslararası bir kadın hareketi yaratma yönünde hızlandıran Clara, 1891'de parti programına "kadının politik, ekonomik ve hukuksal açıdan tam eşitlik talebini" aldirmayı da başarmıştı. Aynı zamanda yaklaşık bir yıl sonra sendikaların, kadın işçileri de örgütlemeleri gerekliliği kararı alınıyordu. Bütün bunlar 'kadın hareketi'nin ürünüydü.

Clara Zetkin, "işçi kadınların haklarını gözeten dergi" olan "Gleichheit" (Eşitlik) dergisinin yönetimini üstlendikten sonra kadın hareketi konusundaki düşüncelerini geniş kesimlere ulaştırmayı başarmış ve her seferinde kadın sorununun toplumsal sorunlarla bağlantısını kurmuştur. İşlediği konular itibariyle çok yönlü olma özelliğini koruyan dergide kadının sesini, rengini bulmak mümkündür.

“Dünya erkeğin evi, ev kadının dünyası olmalı.” sözüne inatla kadınlar artık hayatın her alanında, her an mücadeleye hazır bir şekilde bulunuyorlardı.

Elbette ki kadınlar cephesinde büyük bir hızla yükselen mücadele azmi egemenlerin gözünden kaçmıyor ve tıpkı ülkemizde kadın hareketleri tarafından büyütülen mücadeleyi zor kullanarak bastırmaya çalışan egemenler gibi orada da sindirme politikalarına başlıyorlardı. Clara Zetkin onlar için:

“Bakanlar, devlet başkanları, kaymakamlar, tüm o ‘iyi niyetliler’, sosyalizmin, proleter kadın dünyasının giderek daha geniş katmanlarına yayıldığını gördükçe, düşünceli başlarını ellerinin arasına alarak, inleyip sızlanmak için gelecekte daha fazla fırsat bulabileceklerdir.” demişti.

Yaşadığımız coğrafyada da sisteme muhalif kimliğiyle ön plana çıkmış olan kadınların yine egemenlerin kirli oyunlarıyla karşı karşıya getirildiğini ve mücadele isteklerinin önüne set çekilmeye çalışıldığını hepimiz biliyoruz. Ama şu da bir gerçek ki kadın bir kez kurtuluşunun gerçek yolunu kavradı mı onu bu tür yollarla geriletmeye çalışmak kadındaki enerjinin artmasını sağlamaktan başka hiçbir işe yaramayacaktır.

8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü ve Clara Zetkin

1890’da ‘antisosyalist’ yasanın kaldırılmasıyla Almanya’ya geri dönen Clara şartlarının biraz daha düzelmesiyle birlikte çalışmalarını daha sağlıklı bir zeminde sürdürmüş ve 1900’de Sosyal Demokrat Parti’nin ilk legal kadın konferansı gerçekleştirilmesine önyak ol-

muştur.

1907’de II Enternasyonal Kongresi’nde ilk sosyalist kadın konferansına katılmış ve 1910’da 8 Mart’ın Dünya Emekçi Kadınlar Günü olarak kutlanması gerektiğini önererek bunun II. Uluslararası Kadınlar Konferansı’nda kabul edilmesini sağlamıştır.

“ Kadınlar günü, proleter kadınların güncel taleplerinden, örneğin kadınların seçim hakkından yola çıkarak, proleter kadın ve erkeklerin burjuva toplumuna karşı devrimci bir sınıfsal hareketi olmayıydı.” diyen Clara Zetkin bu noktadaki çalışmalarını uluslararası bir kadın hareketi yaratma yolunda sürdürdü.

Rusya’da ilk defa 1913’te “Proleter Kadınların Uluslararası Dayanışma Günü” adıyla kutlanan 8 Mart için Clara şunları söylüyor:

“Uluslararası kadınlar gününü örgütlemenize ilişkin cesur kararınız dolayısıyla sizleri selamlarım. Sizleri cesaretinizi kaybedip elinizi böğrünüze bağlamadığınızdan dolayı selamlarım. Can-ı gönülden sizlerle birlikteyiz.”

1917 yılına gelindiğinde Clara tarafından yönetilen dergi “Resmi partinin siyasi çizgisiyle uyuşmadığı” gerekçesiyle elinden alındı. Fakat o yine de geçkin yaşına rağmen mücadeleyi asla bırakmadı. Yakın arkadaşı Krupskaya onun için:

“ Tüm yaşamını emekçi kadınların kurtuluşuna, kadın işçilerin işçi sınıfı davası uğrunda mücadeleye katılmalarına adadı. Clara, bu sorunu bir Marksist olarak ele aldı; bu sorunu işçi sınıfının kurtuluş mücadelesiyle sıkı bağ içerisinde gördü.” diyordu.

Yaşamının büyük bir kısmını kadınların örgütlü bir güçle müca-

deleye atılmaları için aday olan Clara kadınlar adına şunları söylüyordu:

“Proleter kadın sadece malı mülkü olmayan, sömürülen, köleleştirilen sınıfa ait biri değildir, aynı zamanda toplumun yeniden doğuşunu gerçekleştirerek kendini kurtaran devrimci sınıfa da aittir... Artık, bu kadın, tüm mahrumiyetinin üzerine basarak ayağa kalkıyor ve şöyle diyor: Buraya kadar artık yeter!”

Yüzyıllardır baskı altında tutularak cinsel, sınıfsal ve ulusal baskıya maruz kalmış kadının içinde taşıdığı güçlü sesin yansımasıydı bu söylem. Kadınlar kendilerini zincirleyen bu baskılardan ancak ve ancak onlara karşı mücadele ederek kurtulabilirdi çünkü.

Hayatının son günlerine Komintern’in merkez komite üyesi olarak geçiren Clara: “Yaşamın olduğu yerde durmak, orada savaşmak istiyorum, dağılıştın ve zayıflığın bulunduğu yerde değil. Zihnim uyanık olduğu sürece politik ölümün nefesi bana yaklaşamaz.” diyerek aslında kendisi için çizdiği mücadele hattının gereklerini de ortaya koymuş oluyordu.

Ve 1933’te enternasyonal marşı eşliğinde son yolculuğuna uğurlanırken geride özellikle tüm dünya kadınlarına oldukça önemli bir miras bırakmıştır. “Özgürleşmek için örgütlü mücadeleye.”U

Kaynakça

1. Clara Zetkin Adanmış Bir Ömür/Luise Dornemann
2. Kadın Sorunu Üzerine Seçme Yazılar/Clara Zetkin
3. Clara Zetkin Üzerine/N. Krupskaya, W. Pieck
4. Kadınların Özgürlüğü/Alexandra Kollontai

“Önce kadınlar ve çocuklar...”

“Yeni” ataerkinin timsah gözyaşları

Sibel Özbudun

8 Mart yaklaşıyor. Yine hep birlikte ağlamaya başlayacaklar: Avrupa Birliği, Birleşmiş Milletler, Dünya Bankası, hükümetler, egemen medya... Kadınların ne denli kötü durumda olduğuna dair istatistikler boca edilecek üzerimize. Kadın işsizliği, dayak yiyen, cinsel taciz/tecavüze uğrayan, işkence gö-

ren kadınlar, kadın/çocuk ticareti, mülteci kadınların durumu, kadın ücretlerinin düşüklüğü, ev işlerinde harcanan zaman, kayıtdışı, tarımda boğaz topluğuna çalış(tırıl)an kadınlar...

Ağırlıklı olarak da “Batı-dışı” dünyadaki kadınların “acınası” hâli işlenecek: töre/namus cinayetleri, Çin’de, Hindistan’da daha doğ-

madan öldürülen kız bebekler, İslâm dünyasının eve kapatılan, çarşafa mahkûm kılınan, erkek zorbalığına tutsak, okutulmayan kadınları...

Kuzeyli, “uygar”, beyaz, varlıklı, tuzu-kuru, erkek dünya, böylelikle bir kez daha, yeryüzü kadınlarının ezici çoğunluğunun gündelik trajedisini, bir “az gelişmişlik/cehalet/ilkelik/beceriksizlik/gelenekçilik” söylencesine dönüştürerek ellerini yıkayacak. Ve Dünya Bankası danışmanları, Kuzeyli sivil toplum örgütlerinin temsilcileri, BMÖ gözlemcileri, bilmiş bir edayla yoksul, ezik, örselenmiş “Güney” kadınları için nasihatlerini sıralayacaklar: “Toplumsal semayenizi geliştirin, kız çocukları okutun, okullardaki cinsiyetçi müfredatı değiştirin, yasalarınızda cinsiyet ayırıcı maddeleri temizleyin, kadın girişimciliğini geliştirin, mikro krediyle yoksul kadınları destekleyin, kadın sığınma evleri açın, kadınlara yönelik sivil toplum girişimlerini destekleyin, vb. vb.”

Ve bu “nasihatleri” sayıp dökerken, bir çok gerçeğin üzerinden

“atlayacaklar”:

Ne gibi mi? Sıralayalım:

-Neo-liberal kapitalist modeli dünya ölçeğinde yayma yönündeki Kuzey’li saldırganlığın, yeryüzünün en ücra köşelerini dahi “küresel piyasa ekonomisi”ne dahil ederken, dünya halklarının “kendine yeterliği”ni ortadan kaldırdığını;

-Böylelikle çoğu yakın zaman öncesine dek kendini besleyebilecek kadar tarımsal ürün üreten Güney ülkelerinde tarım sektörünün ağır bir çöküntü yaşadığını; böylelikle kıtlık ve açlığın büyük ölçüde kendi tarımlarını sübvansen eden Kuzey’li ülkelerin dayattığı kısıtlamaların sonucu olduğunu;

-Kıtlık ve açlığa katkıda bulunan küresel ısınmaya bağlı ekolojik dengesizliklerin de yine büyük ölçüde Kuzey kapitalizminin sınır tanımayan kâr iştahının bir ürünü olduğunu;

-Bunların yanı sıra, ucuz işgücü, vergi bağışıklıkları ve ucuz hammadde peşindeki Kuzeyli çokuluslu şirketlerin (ÇUŞ’lar) Güney’deki yatırımlarının bu ülkelerdeki geleneksel istihdam alanlarını yok ettiğini, milyonlarca tezgahın, küçük ve orta boy işletmenin bu nedenle kapandığını ve milyonların salt bu nedenle işsiz kaldığını;

-Yine ÇUŞ’ların işgücününün fiyatını düşürme adına yerel taşeronlara baş vurduğunu ve kayıtdışı sektörün bu sayede inanılmaz bir hızla büyüdüğünü;

-Neo-liberalizmin “altın kuralı” emek kesiminin örgütsüzleştirilmesi ve istihdamın deregülarizasyonu sürecinin, işçi-emekçilerin reel gelir düzeylerinde (hem Kuzey, hem de Güney ülkelerinde) ürkütücü boyutlarda gerilemelere yol açtığını, onların pazarlık gücünü kırdığını,

işsizliği ve düşük ücretli, geçici, güvencesiz, istikrarsız işleri yaygınlaştırdığını;

- Küreselleşen “borsa”nın, sıcak para giriş-çıkışlarıyla özellikle yoksul ülkelerin ekonomilerini “terbiye” ettiğini ve de onları ürkütücü ölçüde kırılganlaştırdığını;

-Yine Neo-liberal dogmanın “olmazsa olmazı” olarak hem Kuzey’de, hem de (IMF ve DB gibi kreditor kuruluşların eliyle) Güney’de yürürlüğe sokulan, sosyal bütçelerdeki kısıtlamaların öncelikle orta ve alt katmanları vurarak geçim sıkıntılarını katmerlendirdiğini;

-Silah sanayinin kâr pastasında ki payı giderek büyür, enerji rekabetleri hızla sıcak çatışmalara dönüşürken başta ABD olmak üzere Kuzey ekonomilerinin hızla militarize olduğunu...

Bu liste hiç kuşku yok ki daha uzatılabilir. Ama buna gerek yok. Vurgulamak istediğim şu: Güney’de olsun, Kuzey ülkelerinde olsun, her 8 Mart’ta ortalığa saçılan kadınların yaşam koşullarındaki olumsuzluklara ilişkin veriler, Neo-liberalizmin bu “suç listesi”nden bağımsız değildir.

Yoksulluk derinleşip yaygınlaştıkça, sosyal bütçeler budandıkça, kamusal alan özelleştirmelerle tasfiyeye uğradıkça, Güney tarımı yüksek teknolojiye Kuzey tarımına kurban edildikçe, enerji kaynakları konusundaki Kuzey rekabeti savaşlara dönüştükçe, kadınların payına düşen acı, yoksulluk, açlık, eğitimsizlik ve tabii ki şiddet de katmerlenmektedir. Kadınlar işsizleşmekte, kayıtdışının acımasız koşullarında boğaz tokluğuna çalıştırılmakta, giderek ağırlaşan geçim yükünü omuzlarına yüklenmekte, aile bireylerinin bakımını üstlenmekte,

asgari sağlık koşullarından yoksun kalmakta, eğitimlerinden feragat etmekte, savaşların mağduru olmakta, Güney’in kırsalında, kentlerin varoşlarında özelleştirilerek erişilmez hâle gelen su, ulaşım, elektrik gibi temel hizmetlerin yokluğunu telafi etmeye çabalamakta, eski sosyalist ülkelerin gözü kara korsan kapitalistlerinin elinde “sermaye”ye dönüşmekte ve içine sıkıştırıldığı cenderenin acısını elinin altındaki kadından çıkartmaya çabalayan erkek şiddetinin kurbanı olmaktadır...

***

“Önce kadınlar ve çocuklar...”
Batan bir geminin tahlisiye sandallarına ilkin kadın ve çocukların bindirilmesi eski bir denizcilik geleneğidir, bilinir. Kimbilir, belki de Batı’nın şövalye geçmişinden kalma, eril inceliğin son söylencesidir bu. Ve Nazi temerküz kamplarının gaz odalarında, bu “şövalyelik” acı bir istihzaya dönüşmüştür: Gaz verme işlemi tamamlandıktan sonra odalara girildiğinde en altta çocuk ve kadın cesetleri yığıldığı görülmüştü. Erkek kurbanlar, temiz havayı biraz daha soluyabilmek için, kadınları ve çocukları çiğnemekte tereddüt etmemişlerdi...

Neo-liberalizmin çağrısı, denizci geleneğinden çok, temerküz kamplarındaki andırıyor. Küresel kapitalizmin gaz odasında kadın ve çocuk bedenleri, en altta yığılmakta.

Kuzeyli, “uygar”, beyaz, varıl, tuzu-kuru, erkek dünyanın mugalataları artık bu gerçekliği gözlerden gizleyemiyor...u

Bir otomobil alana bir kadın bedava!..

Kitle iletişim araçlarının, içinde var oldukları sistemin yapısal özelliklerini taşımaları ve o sistemin bir parçası, bir alt sistemi olarak işlev görmeleri kaçınılmazdır. Toplum içerisinde yapısalı kazanılan, işlevselleşen kitle iletişim araçları, bir toplumdaki egemen değerleri, yaşam biçimleri, gelenekler, üretim ilişkileri, tüketim biçimleri, kısacası her tür ilişki düzeyinin yansımalarını barındırmaktadır. Aynı zamanda kendisini belirleyen siyasal, sosyal ve ekonomik dinamikleri etkileme, değiştirme potansiyeline de sahiptir.

Kadının kitle iletişim araçları dünyasındaki temsil biçimini açıklamak için mülkiyetin özelleşme sü-

recinin başlangıcına kadar gitmek gerekecektir. Mülkiyetin erkek egemen bir yapı içerisinde özelleşme süreci, kadının da bu egemenlik ve bağımlılık yapısı içerisinde özelleştirilmesi sürecini doğurmuştur. Bu da kadının toplumsal yaşamdaki konumunun erkeğe göre ikincil kalma sürecini başlatmıştır. Bu ikincilik toplumsal yaşamın her düzeyinde geçerlilik kazanarak, giderek genel kabul görmüştür. Erkeğin özne ve kadının da nesne olarak konumlandığı egemenlik ve bağımlılık ilişkilerine dayalı bu cinsiyetçi şekillendirme, modern topluma geçişte ve sonrasında da devam etmiştir. Temelini kapitalist ilişkilerin oluşturduğu modern toplumsal ortamda, kadının toplumsal alana çıkışı, iş, eğlence yaşamı, onun modern yaşamın gerekliliklerini de yerine getirme zorunluluğunu doğurmuştur. Bunlar da modern toplumun kadına sunmuş olduğu davranış, giyim, kuşam, eğlence, vb. yaşam biçimidir. Bu sayede kadın hem tüketen hedef kitle hem de tüketilen nesne olarak, sermayenin kilit sektörü olan medya aracılığı ile kullanılmış ve kullanılmaktadır. Bu durum, dünyanın hemen her ülkesinde böyledir.

Resmi ideolojiyi içselleştirmiş olan medya, sistemin bütün özelliklerini barındırmakta ve bu egemen yapının önde gelen büyük parçası olarak toplumdaki güç ilişkilerini

yansıtmaktadır. Medyanın varolan bu resmi ideolojisi, ona yansız, teknik bir araç olarak bakmamızı engellemektedir. Ticari kazancın tek kaygı olarak görüldüğü bu sektörde, bu kaygıya dönük olarak üretim ve tüketim ilişkisinin merkezine kadını koyması, erkek egemen zihniyetle kadının nesne olma durumunu pekiştirmektedir. Kadın medya ortamına daha çok cinselliği ön plana çıkartılarak malzeme edilmektedir. Medya kendi siyaseti doğrultusunda toplumsal yaşamı, bakış açısını şekillendirmek ve kapitalizmin bekası için tüketimi arttırmak zorundadır. Bunun için de cazip olan bütün nesne ve aksesuarları kullanmaktadır. Kadın da bu zihniyet için cazip bir aksesuardır. Medya burada bu anlayışın temsilcilerinden biri ve aynı zamanda koruyucusudur.

Medyanın görsel (televizyon, internet) ve boyalı basın (gazete, dergi) kanalları aracılığı ile şekillendirdiği kadın tipleri nedeniyle yaşanan sorunlar da çeşitlenmektedir.

Anne ve eş olarak kadın:

Erkek egemen ideolojinin kadına biçtiği rollerin başında "annelik" ve "eşlik" gelir. Temizlik, yemek ve çocuk bakımı, kadının aile içindeki eşitsiz iş bölümünü görmezden gelerek, ailenin uyumu, mutluluğu için kadının yerine getirmesi gereken sorumluluklar olarak sunulmaktadır. Bunu reklam ve dizi filmlerde çok sıklıkla görmekteyiz. Ev işlerinde kullanılan araç-gereç, temizlik ürünleri..vs konulu reklamların hemen hepsinde kadınlar rol almaktadır. Bunu bir reklam örneği ile de açıklayabiliriz: Bir temizlik ürünü reklamında sıradan bir yaşamın içindeki kadın, gaipten gelen

Resmi ideolojiyi içselleştirmiş olan medya, sistemin bütün özelliklerini barındırmakta ve bu egemen yapının önde gelen büyük parçası olarak toplumdaki güç ilişkilerini yansıtmaktadır. Medyanın varolan bu resmi ideolojisi, ona yansız, teknik bir araç olarak bakmamızı engellemektedir. Ticari kazancın tek kaygı olarak görüldüğü bu sektörde, bu kaygıya dönük olarak üretim ve tüketim ilişkisinin merkezine kadını koyması, erkek egemen zihniyetle kadının nesne olma durumunu pekiştirmektedir

bir erkek sesiyle doğru temizlik ürününü keşfediyor ve bundan dolayı da büyülü yeni bir dünyaya geçiyor, benzer bir durumda çocuk bezi reklamında doğru bezi seçen anne de ortaya çıkıyor. Bunlarla, kadınlar bir taraftan tüketime itilirken diğer taraftan da kadınlara ideal bir dünya çiziliyor.

Hergün onlarca yayınlanan yerli dizilerde de benzer durumu görebiliriz. Cinsiyetçi iş bölümü gereği, kadınların konumları ne olursa olsun genellikle aile içinde, evde gösterilirler. Ev kadını, anne veya bunlara aday bir sevgili..

Haber değeri olan anne ve eşte ise; ya çocuğunu terketmiş-şiddet uygulamış gaddar anne, ya da eşine ihanet etmiş kötü kadın şekliyle bizlere sunulmaktadır.

Cinsel nesne, tüketen ve tüketilen kadın:

Bu başlığı yine medyanın farklı

erişim kanalları üzerinden açabiliriz

Reklamların hedef tüketici kitlesi genellikle alışveriş işinden sorumlu görülen kadınlardır. Bu reklam karakterleriyle üretici konumu gözardı edilen kadının, tüketici konumu pekiştirilmektedir. Reklamlardaki kadınlar güzel, bakımlı, saçları yapılı, sağlıklı ve formdadır, izleyici ve hedef kitle olansa yine çoğunlukla kadınlardır. Kadının bu sunuluş biçimiyle de tekstil, kozmetik ve birtakım ürünlerin tüketiminin teşvik edildiği anlaşılmaktadır. Reklamcılık, dolayısıyla medya tüketim toplumunun önemli bir aracıdır. Daha çok kadınlara hitap eden ürünlerin sunumunda kadın hem nesne, hem de hedef kitle olarak reklamın ana unsurudur. Erkek tüketimine sunulan ürün reklamında ise yine kadının cinselliği kullanılarak ürün cazip hale getirilmektedir ve her ikisinde de kadın kullanılmaktadır. Bunu bir örnekle açıklayabiliriz: Sabun ve şampuan reklamlarında kullanıcı kadının bedeninin gösterilmesi, bir yandan kadına "ideal kadın" olma niteliklerini kazandıracak ürünü seçmeye yönlendirirken, diğer yandan da pornografik bir bakış açısıyla erkeğe sunulup o da izleyici konumuna getiriliyor. Erkeklerin potansiyel alıcı olduğu otomobil reklamlarında ki manzara: Otomobilin herhangi bir yanında fetiş nesne olarak rol alan bir kadın, hedef kitle olan erkek izleyiciye hangi mesajı veriyor olabilir? "Bu otomobili aldığın taktirde, böyle bir kadına da sahip olabilirsiniz"mi? Kadın bu durumda otomobilin yanında ikinci bir ürün olarak sunulmaktadır.

Dizi filmlerinde olabildiğine sığ ve basit yansıttığı kadın, ya kötü ve

fettan ya da masum, zavallı ve bir o kadar da dişi kadın tiplemesidir. Güçsüz, itaatkar, bağımlı ve erkeğinin arzularını tatmin edebilecek, günlük yaşamda pek rastlayamayacağımız görseleliğe sahip kadınlar. Varlıkları bir erkeğin varlığına tabi, pasif kadınlar.

Habere konu olacak bir habercilik anlayışından da kadının cinsel istismarına örnek verebiliriz: Doğu Avrupa ülkelerinden birinde yapılan bir haber programında, sunucu kadınlar, haber sunumu esnasında soyunmaktadırlar. Ve yine yaygın bir iletişim alanı olan internet haberciliğinde bunu bu şekilde sunan bir site bulunmaktadır. "Çıplak Habercilik" adıyla manipüle edilen küçültücü ve pornografik habercilik, cazip bir nesne olan kadının yaratıcı kullanım çeşitlerine örnektir. Medyada kadının cinsel temsili, her ülkede değişiklik gösterse de, dünya ölçeğinde yaşanmaktadır.

Medyanın renkli basım organları olan gazete ve dergilerde de, üçüncü ve arka sayfa güzelleri adı altında fetiş nesneye dönüştürülen kadınlar, okuyucuya bacak, dudak ve göğüs olarak sunulmaktadır.

Bunlar daha çok varsıl, yani

zengin sınıfın popüler kadınları. Magazin ve eğlence dünyasının, cinselliği sınır tanımaz biçimde sunulan süs bebekleri! Medyada, yaptığı iş, kim olduğu ve insan-kadın olma özgünlüğü ile değil de, her an ayağı kayıp iç çamaşırı ve selülitleri gözükebilen ya da ayrıldığı eski sevgilisinin hışmına uğrayarak fotoğraf ve ilişki kasetleri, sansasyon yaratacak pornografik malzeme olarak, görsel medyada dolaşıma sokulan kadınlar. Bununla da, sınıfları ne olursa olsun, kadın olmaktan kaynaklı, uğradıkları istismar ve hak ihlallerini görebiliyoruz.

Şiddete konu ve hedef olan kadınlar:

Namus cinayeti ve tecavüz kurbanları olarak gündeme gelen kadınlar, kadının mağduriyetini teşhirciye konu yapıp magazinleştiren medya. Namus cinayetlerinde kadının erkek tarafından cezalandırılmasına sebep tahrik ve gerekçeleri sunarak, kadının katledilişine üstü kapalı bir şekilde, erkek egemen ideolojinin bakışını getirmektedir. Taciz ve tecavüze uğrayan kadın ise yine örtük bir söylemle, yaşadığı hak ihlalinin sorumlusu haline

getiriliyor. Suçlu olan zihniyet ve kişiden, suçun yarısını bu şekilde almış olup, yaşanan istismara haklılık payı vermektedir. Sokak ortasında kocası tarafından yüzlerce kez bıçaklanan kadının yaşadığı öldüresiye şiddetten çok; "kocasını aldatmış olabilir mi? Olabilirse, aldatma şekli nedir?" haberciliğini yapmıştır medya. Duyguları kadına, aklı ise erkeğe atfetmiş olan erkek egemen ideolojinin hakim olduğu bu siyasette medya anlayışının farklı olmasını bekleyemeyiz.

Kadın, medyada bu zihniyetle yer aldığı gibi, medyada çalışan kadınların da benzer cinsiyetçi yaklaşımlardan nasibini aldığı görülmektedir. Kadının diğer iş alanlarında olduğu gibi güvencesiz ve düşük ücretle, ikinci sınıf olanaklar dahilinde çalıştırıldığını görmekteyiz. Kadın çalışanlara biçilen iş pozisyonu çoğunlukla: moda, magazin, aile, kadın ve çocuk bölümleridir. Bu da, egemen olan ideolojinin aracı medya arenasında kadın emeğinin konumlanışını, cinsiyetçi anlayışla yansıtmaktadır.

Sonuç olarak, kadının toplumsallaşması, birey olması önünde ciddi bir engel teşkil eden bu istismar ve hak ihlalleri, bilince çıkartılıp biz kadınlar tarafından teşhir edilmedikçe, bununla mücadele de mümkün olmayacaktır. Uluslararası çapta olan medya cinsiyetçiliği, kişisizleştirilip, nesneleştirilen kadın profili, bütün değerlerin pazara sunulduğu kapitalist ilişki ortamında, gökyüzünün diğer bir yarısı olan kadın, toplumsal bir birey olma bilinciyle, buna karşı duruşunu, mücadelesini ezen-egemen ideolojinin var olduğu her alanda sürdürmelidir.

Demokratik Kadın Hareketi

2005 PANORAMASI

Demokratik Kadın Hareketi Girişimi olarak 2003 yılında başlattığımız mücadelelerimizde önemli bir dönemeç olan "Kurultayla örgüte, örgütle özgürlüğe" şiarıyla 26-27 Şubat 2005 tarihinde örgütlediğimiz kuruluş kurultayımızla amaç ve taleplerimizi netleştirerek girişimden harekete evrilen nitel bir adım attık. Emperyalizmin, demokrasi adı altında dünya haklarına terör, işgal, yoksulluk ve daha çok sömürüyü getirdiği ve kitlelerin bilincini yine emperyalistlerden medet umar bir duruma sok-

tuğu böylesi bir süreçte, ezilen ve baskı gören tüm kadınların gerçek demokratik mücadelelerini örgütlemek, Demokratik Kadın Hareketinin inşası için atılan önemli bir adımdı. İki gün boyunca tartıştığımız, hüznlendiğimiz, güldüğümüz ve halaylarımızı çektığımız, sloganlarımızı hep beraber coşkuyla attığımız böylesi bir kurultayla örgütlülüğe adım atmak özgürlülüğe olan tutkumuzu arttırmış, cüretkâr ruhumuzu yeniden ateşlemiştir. U

2005 yılı 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü'nü ABD ve AB emperyalizminin kendi ülkelerindeki kadınlara bile umut vaat etmeyen sahte demokrasi ve özgürlük söylemlerine karşı durarak gerçek demokrasinin ve özgürlüğün ancak kadının kendi emeğine, bednine, kimliğine sahip çıkan örgütlülüğü ile gerçekleştirebileceği bilinciyle "Bağımsız Bir Ülkede Özgür Kadınlar Olarak Yaşamak İstiyoruz!" şiarıyla örgütlü olduğumuz birçok ilde coşkuyla kutladık. Ancak İstanbul'da yoğun çabamıza rağmen 8 Mart üç ayrı şekilde, üç ayrı alanda kutlandı. Bu olumsuzluğa

rağmen, 6 Mart 2005'te Beyazıt Meydanı'nda güvenlik güçlerinin tüm engelleme ve müdahalelerine rağmen "8 Mart İsyandır, İsyanımızı Örgütleyelim" şiarıyla 8 Mart alanına emekçi kadının rengini, istemini, coşkusunu taşımayı başardık. U

Yoksul, emekçi halkın, özellikle çalışmak isteyen kadınların çocuklarını sağlıklı bir şekilde bırakabilecekleri, çocukların sosyal beceri ve gelişimlerini sağlayacak yerlerin olması yönündeki taleplerini göz önünde bulundurarak Sarıgazi Beldesi'nde 2005 Ağustos ayında "Kreş hakkımızı istiyoruz" şiarıyla imza kampanyası başlattık. Sonrasında toplanan imzaları ilgili kuruluşlara teslim ederek istemimizin takipçisi olacağımızı belirttik. U

Kuruluş kurultayımızın ardından bağımsız, politik bir kitle hareketi olma iddiasıyla kadın kitleleriyle buluşarak, kadınları inisiyatifli kılmak için "Değişmek ve Değiştirmek İçin Örgütlü Mücadeleye" şiarıyla 15 Eylül 2005 tarihinde tanıtım ve örgütlenme kampanyası başlattık. Kampanyanın bir amacı Demokratik Kadın Hareketi'nin amaçlarını ve hedeflerini kadınlarla paylaşarak kadın kitleleri içerisinde böylesi bir hareketin gerekliliği bilincini gün ışığına çıkartmaktı. Kampanyanın diğer bir amacı ise kadın kitlesine Demokra-

tik Kadın Hareketi'nin onların dışında birkaç öncü kadının oluşturduğu bir hareket değil, ancak kendilerinin de içinde bulunması ve bu örgütlülüğün öncüsü olması durumunda gerçek politik bir kadın kitle hareketine dönüşerek çözüm olabileceğini kavratılmaktı. Bu doğrultuda birçok yerelde ev toplantıları ve kadınların kurtuluşunun yine onların mücadelelenin öznesi olmasıyla mümkün olacağı gerçeğini açığa çıkararak, kurduğumuz ilişkileri örgütlülüğümüze taşıyarak kampanyamızı başarıyla sonlandırdık. U

09 Kasım 2005 tarihinde Şemdinli'de bulunan bir kitap evine atılan bomba, Şemdinli halkının toplu direnişi sonucu egemenle-

rin suratında patladı ve "derin devletin" devletin ta kendisi olduğu Susurluk olayından sonra bir kez daha gözler önüne serildi. Olaydan sonra Kürt halkının tepkileri egemenlerce bastırılmak, susturulmak istendi. Bizim dışımızda birçok kadın örgütünün ve Demokratik Kitle Örgütleri'nden, çeşitli partilerden kadınların da içerisinde yer aldığı "Halkların Kardeşliği için Kadın İniyatifi" olarak Şemdinli'de gelişen olaylara protesto etmek ve Kürt halkının yanında olduğumuzu duyurmak için çeşitli basın açıklamaları ve etkinlikler düzenledik. Van, Hakkâri ve Şemdinli'de yaşanan olaylara karşı tavrımızı belirtmek ve Şemdinli halkıyla dayanışmak amacıyla bir inceleme heyeti oluşturup 20 Kasım 2005 tarihinde Şemdinli'ye uğurladık. Sonrasında Şemdinli'ye giden inceleme heyeti, İnsan Hakları Derneği'nde düzenlenmiş olduğumuz basın açıklamasında hazırlanan raporu basına ve kamuoyuna sundu. U

Kadının kendisine örülen dört duvarı yıkarak, toplumsal mücadelenin öznesi olmaya başlamasıyla birlikte egemen sınıflar emekçi hakların özgürlük mücadelesine katılan kadınları taciz ve tecavüzle baskı altında tutmaya ve örgütlenmelerini bastırma-ya çalışmaktadır.

Gülbahar, Tuğba, Derya'dan sonra, 12 Aralık

Çeşitli kadın örgütlenmeleriyle 25 Kasım 2005 günü "Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Dayanışma ve Mücadele Günü"ne yönelik Taksim Gezi

parkından başlayarak Galatasaray Lisesi'ne kadar sloganlar ve alkışlarla yürüdük. Dominik Cumhuriyeti'nde 25 Kasım 1960 tarihinde diktatörlüğe karşı mücadele yürüten Mirabel kızkardeşlerin uğradığı şiddetin günümüzde de devam ettiği, tüm bu engellemelerin kadın mücadelesini engelleyemeyeceği vurgulandı.

DKH olarak "25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Dayanışma ve Mücadele Günü" için 27 Kasım 2006 tarihinde Taksim Galatasaray Postanesi önünde basın açıklaması gerçekleştirdik. Basın açıklamamızda; Şemdinli, Yüksekova ve Mersin'de sokak ortasında infazlarla insanları öldüren düzenden özgürlük ve eşitlik beklemediğimizi, şiddetin son bulduğu, kadınların özgür olduğu bir dünyanın bizim mücadelemizle geleceğini belirterek özgürlük mücadelesi veren kadınlara yönelik her türlü şiddeti kınadık ve 15 Eylül 2005 itibariyle başlattığımız "Değişmek ve değiştirmek için örgütlü mücadeleye" şiarıyla DKH tanıtım kampanyamızı sonlandırdığımızı açıkladık. Çeşitli kadın örgütlenmeleriyle 25 Kasım 2005 günü "Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Dayanışma ve Mücadele Günü"ne yönelik Taksim Gezi parkından başlayarak Galatasaray Lisesi'ne kadar slogan-

2005 tarihinde Sevda Aydın da Aksaray Yusufpaşa Durağından kaçırılarak, tecavüze uğramıştır. Çok sayıda kadın örgütüyle bir araya gelerek Sevda Aydın'a destek olmak ve politik kadınlara yönelik uygulanan her türlü şiddete karşı mücadele edeceğimizi, 31 Aralık 2005 tarihinde Aksaray Yusufpaşa Durağı'nda gerçekleştirdiğimiz basın açıklamasıyla kamuoyuna duyurduk. Yine 1 Ocak 2006 tarihinde içinde yer aldığımız bazı kadın örgütleriyle birlikte, Gazi Kadın İniyatifi adına, Gazi Mahallesi'nde Sevda Aydın için destek yürüyüşü düzenledik... U

Çorap işçisi kadınlarla 8 Mart'a dair...

- t 8 Mart tarihi size ne ifade ediyor?
- t 8 Mart resmi tatil olsun mu?
- t 8 Mart'a sadece kadınlar mı katılmalı?

Röportaj**Cemile (38)**

8 Mart tarihi Dünya Kadınlar Günü'nü hatırlatıyor. O günün bende pek fazla anlam ifade ettiğini söyleyemem. Çünkü o günde kadınlar alanlarda buluşurken ben mitinge gidemiyorum. Çünkü eşim bana izin vermiyor. 8 Mart resmi tatil olarak ilan edilsin. 8 Mart'a sadece kadınlar katılmalı erkekler de destek vermelidir.

Meryem (22)

Dünya Emekçi Kadınlar Günü'nü ifade ediyor. 8 Mart'ta

Şirin (26)

1876 yılında tekstil işçilerinin kazandığı mücadeleyi ve Clara Zetkin'i hatırlatıyor. 8 Mart

mitingine katılmayı düşünmüyorum. O gün kadınlar haklarını kazanmak için orada olacaklar, oysa ben en temel gereksinim olan işimden atılmak istemiyorum. Çünkü hafta içinde olursa ben işimden izin alamam ve riski göze alamam. Resmi tatil edilmesi gerekiyor benim gibi işinden atılma korkusu yaşayan bir sürü kadın var. Bu kadınları 8 Mart'ta alanlara toplamak için resmi tatil ilan edilmeli. Erkeklerin de 8 Mart'ta yanımızda olmaları gerekiyor. Onlar bizim önumüzde bir set olarak durmamalı-

lar, yanımızda bizimle birlikte yürümeliler.

Fatma Uygur (57)

Kadınlarının hakkını istediği bir günü ifade ediyor. Kadınlar çok eziliyor. Biz eşit haklar istiyoruz. Kadınlara hor bakılmama- lı, erkeklerin baskısına maruz kalan biz kadınlar artık bu baskıların son bulmasını istiyoruz. Kadın-erkek eşitliği istiyoruz. 8 Mart'a katılmak istiyorum, fakat hafta içine geldiği için bir taraftan da patron baskısı yaşıyorum. Acaba işimden atılır mıyım endişesi var. Erkekler bu toplumda hep aslında güçlü olan kadınları zayıf görür. Kadına "sen kadınsın" der. Burada bu söz kadını zayıf gören bir anlayışla söylenir. Oysa kadın fedakardır. Kadın isterse güçlü olabilir. 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü resmi tatil olarak ilan edilsin. Hafta sonu zaten bir gün tatilimiz var. Sadece kadınlar katılmamalı, erkekler de katılmalı. Biz eşitlik istiyoruz. Biz asla erkeklerle ayırım yapmıyoruz, ama erkekler bizim için yapıyorlar.

Yazgülü (işçi)

8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü'nü hatırlatıyor. 1857 yılında 40.000 kadın dokuma işçisi uzun işgünü ve ucuz iş ücretlerini protesto etmek için greve gider. İşçi kadınların yaptığı bu grev kanla bastırılır, 129 kadının katledilmesi sonucu kazanılan bir zaferdir. Kadının ikinci cins olarak görüldüğü, ucuz iş gücü olarak algılandığı gerici toplumsal yapı içerisinde ezildiği

sınıflı toplumlarda, kimliğini kazanmaya yönelik, mücadelesinde ileriye atılmış güçlü bir adım olarak görüyorum. Çünkü Emekçi Kadınlar Günü can ve kan pahasına kazanılmış bir gündür. Sadece 8 Mart'la sınırlı kalmasını istemiyorum. Çünkü 8 Mart insanca yaşama hakkını elde etmek için mücadele eden kadınların bedelleri üzerine oturtulmuş bir gündür. Günümüzdeki iş koşullarına baktığımızda, çok zor, yıpratıcı ve bir o kadar aşağılayıcı iş koşullarında çalışmak zorunda bırakılmışız. "İnsanca yaşam için, örgütlü mücadele" şiarımız olmalı. Bu sene 8 Mart'ın hafta içine gelmesi elbetteki biz kadınların işyerinde izin alıp çıkması zor olacaktır. Fakat biz kadınlar özgürlükten çok dem vuruyoruz bu günü de kazanılmış özgürlüklerin bir parçası olarak algılamak ve patliğimize öyle yansıtmamız gerekiyor. Çünkü özgürlük emekse bu günün emekçi kadınların emeğiyle nakış nakış örüldüğü bir gün olarak görmemiz gerekmez mi? 8 Mart'ın resmi tatil olması gerekiyor. Bir taraftan gerçekten kazanılmış bir hakkın mücadelesi için alanlara çıkarken, diğer taraftan senin en zorunlu olan iş imkanının elinden alınma korkusu elbetteki çelişkilidir. 8 Mart'ta sadece kadınlar değil erkekler de katılmalı, çünkü onlar da eziliyorlar. Fakat bu günü kadınların sahiplenmesi daha anlamlıdır. Kadın bu toplumda iki kez eziliyorsa, erkekten daha fazla mücadele etmesi gerekmez mi?

"...Emekçi Kadınlar Günü can ve kan pahasına kazanılmış bir gündür. Sadece 8 Mart'la sınırlı kalmasını istemiyorum. Çünkü 8 Mart insanca yaşama hakkını elde etmek için mücadele eden kadınların bedelleri üzerine oturtulmuş bir gündür. Günümüzdeki iş koşullarına baktığımızda, çok zor, yıpratıcı ve bir o kadar aşağılayıcı iş koşullarında çalışmak zorunda bırakılmışız. "İnsanca yaşam için, örgütlü mücadele" şiarımız olmalı..."

Berna Ünsal: Kod adı 8 Mart; Yasadışı ve Militan

Kavgayı, sevdayı ve aşkı yasadışı yaşamış olan bir kadını anlatmak militanca bir cesaret ister. Yasadışı sulara gezmek gerekir. Bir insanın ölümünün başka bir insanı cüretkarlığa sürüklemesi ölümün sonlandırılmadığı bir tayin ediciliktendir.

Bir kadının yaşamı kadar ölümünün de kadınların politik olarak öncüleştirmesinin önünü açan durumların tarihte çok az örneği vardır. Onu anlatırken bile döne döne yazdıklarını okuma ihtiyacı bundan bağımsız değildir.

“Ölmeye değil, özgürleşmeye, uğruna ölünesi bir aşkla bağlanmaya hazır mıyız?” diyerek bizi davet ettiği bu kavga kadınların yüreğine, sevdasına ve bilincine öyle bir buluştu ki.. Belki de bu kadınlar yaşamlarının en büyük mutluluğu kadar en büyük mutsuzluğunun tohumlarını atmış oldular. Çünkü hiçbir şey eskisi gibi olmayacak artık. Kadının erkek iktidarıyla daha da önemlisi kendisindeki erkekle hesaplaşması, bin yılların tarihsel sonuçlarını kendinde muhasebesini yapma çabası, aşma ve iktidarı yok etme arzusu, yaşamında sürekli bir çatışmayı zorunlu kılacaktır. Bu çatışma içerisinde kadın bazen yenik düşecek, bazen yorgun düşecek, bazen mut-

luluk sarhoşluğu ve yanılması içinde savrulacak, bazen de gökyüzünü fethedercesine coşkuyla dirilecektir. Yani bir hayli zorlu olacaktır. Bilince çıkarttığı bu kavgadan vazgeçerse yaşamının en derin mutsuzluluğunu yaşaması

kaçınılmazdır.

Evet çatışma ve mücadele kaçınılmazdır...

Fikirsiz öncülüğünü Berna'nın yaptığı Demokratik Kadın Hareketi mücadelesi, bu çatışmada özne ve öncü olma çabasından, bilinci ve yüreği aydınlanmış kadınların somut müdahalesinden başka bir şey değildir. Farklılaşmış, ayrı düşmüş, kendiyi ve iktidarla hesaplaşan kadınların örgütlenerek bu çatışma

*“Evet ben gidiyorum,
kanatlanabilirim,
kanatlarımda
mutlu bir mavilik olur.
bulut bulut olurum...”
(Berna Saygılı Ünsal)*

sürecini kısaltma özlemidir Demokratik Kadın Hareketi.

İşte Berna'yı anlatmak bu özlemi, bu mücadeleyi anlatmak ve anlamlandırmaktan geçiyor. Çünkü bizi davet ettiği bu kavganın yengileri, yenilgileri, dirilişleri, yorgunlukları yaratmıştı Berna'yı. Ve kendisindeki derinlik ve bilgelik tam da söylediği gibi özgürleşmeye, uğruna ölünesi bir aşkla bağlanmasından geliyordu. Bu nedenle özgürlüğe olan aşkımız uğruna attığımız her adımda Berna'yı göreceğiz, yaşayacağız, yani Bernalaşacağız.

“bu ülkem dedin, dağlarım...bu da nabzım işte giderken bu türküyü bıraktın söylensin diye dağıttın yeryüzüne, o ateşkesiz direnmeni düştün günlüklerini göğsümüzün sol yanına bir ömür gülümsettiğin yüze ölüm mü düşer başkaldırdın ve aşkın künyesine yazdım seni şakağında ince bir sızıntı, sesin eflatun ve kahverengi türkülere kesilmiş dudaklarım ihtilal gülüşü çocuklar taşıyor kimliğini katılıp şafağına kavgaların, susmuyorsun sevmek en iyi şimdi...dövüşmek yine şimdi sol yanı göğsümüzün unutmaz bir daha seni” (Mayakovski)U

Tarih sayfalarından:

Kadın sözleri...

“Benim tanımıma göre feministler, kadınların içinde bulunduğu şartları, sınıf mücadelesiyle bağlantılı olarak ama aynı zamanda da ondan bağımsız olarak, toplumun bir bütün olarak değişmesine bağımlı kılmadan, değiştirmek için mücadele eden kadınlar, hatta erkeklerdir. Bu anlamda bugün bir feminist olduğumuzu söylüyorum, çünkü sosyalizme ilişkin düşlerimiz gerçekleşmeden önce, burada ve şimdi kadınların somut durumları için mücadele etmemiz gerektiğini fark ettim. Ayrıca, sosyalist ülkelerde bile kadınla erkek arasında eşitliğin sağlanmadığını gördüm. Bu nedenle kadınlar kendi kaderlerini kendi ellerine almalı. Kadınların kurtuluşu hareketine işte bu yüzden katıldım.”

Simone de Beauvoir

“Biz siyaset sözcüğünün gerçek anlamında, insan topluluğunun hayatı ve grup ilişkilerinin tümü üzerine düşünme anlamında siyaset yapıyorduk. Bu erkeklerin anladığı anlamda siyasetten, yani iktidarı ellerinde bulduran erkek azınlığının kendi

içindeki iktidar mücadelesinden çok farklı bir siyaset mücadelesiydi. Kadınlar bu tür siyasete haklı olarak ‘erkek işi’ derler. Gerçekten de bu tür siyaset, kadınların sırtından erkekler arasında yapılır.”

Anne Tristan

Kadının ihtiyacı olan şey, kadın olarak davranmak ve yönetmek değil, doğanın bir parçası olarak gelişmek, bir akıl olarak kavranmak, bir ruh olarak özgürce, kısıtlanmadan yaşamak ve doğuştan sahip olduğu güçleri açığa çıkarmaktır.”

Margaret Fuller

Kadınların ezilmesini, baskının temel kaynaklarından biri olarak görmeyen bir kuramın ‘sosyalist’ bir kuram olduğunu kabul edemem.”

Lynne Segal

“Kadına hiçbir yerde, çalışmasının karşılığı verilmiyor, ona cinsel bir nesne olarak davranılıyor. O yüzden, varolma hakkı için, nerede olursa olsun konumunu koruyabilmesi için, cinsel

lütuflar sağlaması hemen hemen kaçınılmaz. Bunun için kendini evlilik içinde ya da dışında tek bir erkeğe satmasıyla, birden çok erkeğe satması arasındaki fark bir derece farkından ibaret. Reformcularımız bunu kabul etmeler de etmeseler de, kadının ekonomik ve sosyal yönden aşağı bir konumda olması fuhuşa yol açıyor.”

Emma Goldman

“Anlayışta, alışkanlıklarda, yaşam biçiminde, hep yeniden yeniden, kadının, analık bağı dolayısıyla erkeğin ilk ve en eski mülkü haline gelmesi ortaya çıkar. İşte bu yüzden biz, yalnız kadının köleliğinin kaynaklandığı sosyal ilişkileri değiştirmek zorunda değil, aynı zamanda insanların beynini de erkeklerin de kadınların da geleneklerin karabasından kurtarmak zorundayız.”

Clara Zetkin

Kadınlar İklimini Arıyor

Öykü

Soğuk bir İstanbul gecesi idi. Sis bütün şehri alabildiğine kaplamış, gökyüzündeki yıldızlar koca şehri hüznü bir yalnızlığa bırakıp çoktan başka bir ülkenin göğünde parlamak üzere yola koyulmuşlardı. Bu soğuk ve sessiz gecede bir kadın, evinde bir masanın başında öylece yapayalnız oturmuş, üşüyen ellerini, kuruyan dudaklarını büzerek çıkardığı buharla ısıtmaya çalışıyordu. Kadın yalnızdı, yaralıydı. Biten bir beraberliğin ertesi günüydü. Ev sessizdi, bu sessizlik yüreğini ağrıttıyordu. Düşündü; insanın en ağrıyan yeri yüreği idi. Hiç bilmiyordu bu acıyı. Elleri gibi yüreği de titriyordu. Bu yalnızlıkla nasıl mücadele edebilirdi ki. yeni bir başlangıç ama nasıl ?

Mehmet Onun hayatının odak noktasıydı. Onunla büyümüştü, onunla kök salmıştı mutluluğa... İlklerini düşündü. Mehmet'e dair ne çok ilkleri vardı. İlk kez birine duyulan sonsuz güven, ilk kez en derinlerinde duyduğu aşk, elini ayağına dolaayan heyecan, ilk kez baş konulup ağlanılan omuz, ilk dokunuş, ilk öpüş... Şimdi kime sarılacaktı. Neredeydi ona güven veren Mehmet'in koca esmer elleri. Düşündü kalbim o ellere mahkum. Kokusunu anımsadı, burnu acıyla sızladı. Portakal mı kokardı ne, alabildiğine meyve bahçesi... Gazete, kitap okuduğu koltuğa takıldı gözleri, ne çok okurdu. Sonra tartışılardı; ülke meselelerinden, pahalılıklardan, adaletsizliklerden, eşitsizliklerden.

Hele televizyon açılıp haberler izlenirken birbirlerine bakar, bu düzen değişmeli ve bu değişim mücadelesinin birer parçası olmalıydı derlerdi birbirlerine. Sonra eylem eylem koşturur, barikatlarda yan yana patlatırlardı sloganları. Kızıl bayraklar sallarlardı. Mehmet, Zozan'a döner "Saçların da aynı taşıdığı bayrak gibi kızıl, sen benim kalbimin kızıl saçlı bacısı-sın" derdi. Zozan gülümser bak ne çok kızıl saçlı bacılarımız var derdi. En mutlu çocuklar gibi ağız dolusu gülerdi. İnançlıydı, kararlıydı, sevdalıydı. Yannın düşünün neferlerinden biriydi. Hem o düşe hem de Mehmet'e sevdalıydı. Ama Mehmet gitmişti. Kitap okuduğu koltuk boştu. Sadece haber kanallarının inatla izlendiği televizyon, haber saatlerinin tamda zamanı olduğu halde kapalıydı. Yatakta bir yastık eksilmişti. Zozan o yatağa yatamıyordu. Sevdalısının kokusu her yere sinmişti, söküp atamıyordu. O boşluğa tahammül edemiyordu. Hani her sabaha birlikte uyanacaklardı. Şimdi ben gülerken hangi sabaha uyanıp, kime kahvaltı hazırlayacağım diye düşündü. Artık mantarlı omlet yapmayacağım diye söylendi.

Zozan duvara dayalı, tellerini daha birkaç gün önce Mehmet'le birlikte değiştirdikleri gitarı eline aldı, çalmaya başladı. Dilinden kırık dökük "Yoldaş senin bir gülüşün, bir dostunun yarasını saramıyorsa artık, sen artık kendin değilsin" mısraları döküldü. Ardından "Yıldızları bastır ya-

ralarına" deyip sustu. Gitarı usulca bir köşeye koydu. Yorulmuştu, kaç gündür boğazından doğru dürüst bir şey geçmiyordu. Dostlarını bile aramıyordu. Sanki her numara Mehmet'e düşecek, telefona o çıkıp "efendim" diyecekti. Zaten kimseler de onun bu halini bilmemeliydi. O güçlü bir kadındı. Onu herkes böyle tanımişti. Ne polis copları, ne de gözaltılar, ne yitirilen canlar onu böylesine geriletip, umutsuzluğa sürüklemişti. Kendiyle ince bir hesaplaşma içindeydi. Kalkmalı, silkinmeli, eskisi gibi dimdik durabilmeliydi. Ama nereden başlamalı, nasıl yapmalıydı?

Zozan emeğe inanıyordu. Paylaşma, özveriye, fedakarlığa inanıyordu. Mehmet'e emek vermişti. Mehmet kavganın içinde bir insandı. Yoldaşındı, sevdalısıydı. Ondan çok şey öğrenmişti. O beklenen günü birlikte karşılayacağı adamdı. Ama bir yol ayırımına gelmişler, tükenmeye, tüketmeye başlamışlardı. Zozan kendini ortaya koymuş, savaşmış ancak inancını yitiren sevdalısının gidişine engel olamamıştı, kaybetmişti. Zozan bir tercih yapmalıydı. Ya inandığı gibi yaşamalı ya da yitip gitmeli, düşünüyordu yarınları ihanet etmeliydi. Evet Zozan bir karar vermişti. O yarını seçmişti. Yannların düşünün yaratılma mücadelesinde mihenk taşlarından biri olmayı seçmişti. Peki o zaman neyin nesiydi bu hüznü, bu dayanılmaz acı, gözyaşı...

Günler birbiri ardına aynı sarmal yalnızlıkla, aynı mekanda, herkesten ve her şeyden uzak geçiyordu. Zozan anılara gömülmüş, anıların bıçak sırtında her gün biraz daha kanatarak kendini ayakta kalmaya çalışıyordu. İmgeler, uğultular, boğaza düğümlenen sözcükler, bir fotoğraf karesi, bir şarkı, bir şiir, bir not, o ışığın damıtılmadığı evde ağlama nöbetlerinin davetçisiydi. En çok rahatsızlığını duyduğu şey şimdi Zozan'ın yaşamıydı. Zozan ikilemlerin girdabında yediği kırbaçlarla kendini teslimiyete bırakmamak için çırpınan yaralı bir kadıncıktı. Kendine acımayı bırakmalıydı. Kendi acısını yığınların acısıyla buluşturup, kurtuluşu yığınların kurtuluşunda aramalıydı. O, buna yabancı değildi. Şimdi bir yol ayrımındaydı. Şimdi O, olanla olması gerekenin tarih sahnesindeydi. Ve O'na tarihin öğrettiği şeyi iyi biliyordu. Muhakkak buluşacaktı, iliklerinde dolaşan gerçeklikle, özülle... Evet, Mehmet'in özlemini, yüreğinin en derinliklerinde duyuyordu ama, özlemini bütün sancısıyla duyduğu bir başka şey daha vardı. Hayatta oluşunun O'na dayattıkları vardı. Zozan özünü özlemiştir. Günlerdir gözlerinde parıltı olmayan ışıltıyı özlemiştir. Zozan düşünüyü, kavgayı, mücadeleyi, yazmayı özlemiştir. Düşündükleri O'nu, en ağır hastalar gibi yattığı yataktan kalkmaya zorladı. Camı açmaya, içeriye ışığı davet etmeye zorladı. Kalktı Zozan yataktan, aynaya baktı, irkildi; ne kadar mutsuz, ne denli dağınıktı yüzü. Dokundu yüzüne, bütün çizgilerini okşadı, sevdi o çizgileri her şeyiyle. Konuştu aynadaki yüzüyle. 'Aşk neydi' diye sordu ona, cevap verdi aynadaki yüz; 'Aşk hayatla, mücadeleyle, insanla buluşan yalnızlaşmanın adı değil, çoğalmanın adıydı.' Zozan, onu bu yanılgılara, hüznülere, umutsuzluğa düşüren aşktan kurtaracak olanın

daha büyük bir aşkın varlığı olduğunu biliyordu. O aşk, hayatla, insanla buluşan, yarınlara duyulan aşkın, değişim aşkının ta kendisiydi ve bu aşk yaşama buluşmalı, yalanı soyunup bütün gerçekliği giyinmeliydi. Zozan, bütün bu yoğunlaşmaların içindeki değişmelerin, düşüncelerin ve gerçekliklerin farkına varmanın coşkusuyla salondaki masaya doğru yürümeye başladı, masada onun çok iyi tanıdığı iki dostu hasretle beklemekteydi. Zozan da onları özlemiştir. Onlar eski aşinalarıydı. Masanın başına oturdu. Gözleri masada duran boş karalama kağıtlarıyla, dolma kalem arasında usulca gidip geliyor, yüzünde bir çocuk telaşı alıp başını gidiyordu. Bu telaşı gizlemek ister gibi hafifçe başını kaldırıp, camdan dışarıyı seyre daldı. Belli belirsiz kar yağıyordu. İnsanın kemiklerini dolduracak bir ayaz vardı dışarıda. Aniden ürperdi. Üşümüştü ama onu üşüten karın yağışı değil, bu soğuk havada dışarıda kalan var mıdır? sorusunun beyininde acıyla patlamasıydı. Muhakkak küçük elleri ve ayaklarıyla ısınmak için birbirlerine iyice sokulmuş şehrin herhangi bir yerinde, öylece kendi yalnızlıklarına gömülmüş sokak çocukları olmalıydı. Bir köprü altında donmaya yüz tutmuş bir adam, bir bankta kıvrılmış yatan bir kadın... Başını öylece yüzüne asılı kalan bir hüznle tekrar masaya doğru indirdi. Düşünmeye çalışıyordu. Ard arda kendine sorular soruyordu. Neden bu yalnızlık, bu umursamazlık, bu içler acısı yoksulluk neden. O, bu acıları, ekmek için bağırın, yaşam şartları iyileştirilsin diye bağırın işçilerde görmüştü. Hakları için bağırın memurlarda, en zor şartlarda okumaya çalışan işçi, emekçi, yoksul ailelerin çocukları olan öğrencilerin, parasız eğitim için haykırmalarında da bu acı bu isyan yok muydu? O bu acıyı; tö-

remiz budur diye; baba elinde, töre dilinde ömrüne devrile devrile katledilen nice kadının hüznülü yüzlerinde de görmüştü. Zozan'ın kendisi de köyü yakılıp, toprağından sürgün edilen bir çocuk değil miydi? Zozan'ın bedeni, ruhu derin sancılar duyuyordu. Bütün gerçeklerle yüzleşiyor, yaşanan bütün acıları ta yüreğinde hissediyordu. Zozan kızgındı, Zozan öfkeli, Zozan dağlarda kara inat açan bir kardelen çiçeğiydi. Zozan kendiyse, kimliğiyle buluşuyor, tanıyordu kendini. Şimdi o Mehmet'in değil bütün ezilen halkların kızıl saçlı bacısıydı. Yalnız değildi. Bir sürü anası, babası, oğulları, kızları, dostları vardı. O aynı düşü kuran milyonların bir parçasıydı. Zozan heyecanla kalktı masadan, oda sessiz değildi artık. Sanki milyonlar onun evine dolmuş, türküler söylüyordu. Zozan'ın ela gözleri yaşla doldu. Beyaz pürüzsüz teninden akan yaşları çenesinden kavrayıp sildi. Ne yapması gerektiğini biliyordu, yazmalıydı. Durmadan yazmalı. Zozan irkildi, hızla masaya koştu. Eline sigara paketini alıp uzun uzun baktı. İçinden birini seçip çıkardı, yavaşça yaktı, derin bir nefes çekti, gözlerini yumup bütün dumanı üfleyleyip, sigarayı kül tablasının köşesine ilaştirdi. Hafifçe yalpalayıp oturdu sandalyeye, ellerini sertçe birbirine vurup gülümsedi. Kollarını iyice sıyırdı. Karalama kağıtlarından birini itina ile eline alıp, düzgünce önüne koydu ve hiç düşünmeden kalemi eline aldı. Karar vermişti, bütün cevapları bulmuştu. Artık ne yapması gerektiğini biliyordu. Delice evin içinde, masanın başında haykırdı: en çok da kadınlar yazmalıydı.

Ve ilk satırlar döküldü kaleminden

... Kadınlar iklimini arıyor

Mücadele isteyen bir alan daha:

AŞK!

Sevginin en yoğunlaşmış hali olarak ifadelendirilen aşk, kadının özgürleşmesine güdümlü olarak yenilenir, bilinçli emek ve bilinçli bir mücadele ile de özgürleşir...

Aşk, insanlık tarihi var olduğu sürece yaşayan ve yoğunlaşan bir duygu olarak varlık göstermiştir. İnsanın doğası gereği yaşamak zorunda olduğu bu duygunun somutlanacak bir tarzda tarifini yapmak mümkün değildir. Ancak cinslerin duygularını birleştiren, duygu yoğunluklarını ortak bir noktada buluşturan aşk ilişkisinde, bireylerin yön vericiliği önem taşımaktadır.

Kadının yüzyıllardan beri süregelen ezilmişi nasıl ki kadını erkek egemenliğine karşı mücadeleye koşulluyorsa, kadın ile erkeğin duygusal boyuttaki ilişkisinde de bir mücadele kendisini zorunlu kılar. Kadının en büyük mücadele alanlarından birisi de aşk hayatıdır. Çünkü aşk her ne kadar insana özgü bir duygu yoğunluğu olsa da insan özgürlü-

ğünü daraltan, kadın ile erkeği birbirlerine bağımlı kılan, eşlerin birbirlerinden bağımsız düşüncelerine engel teşkil eden yönleri de mevcuttur. Özellikle kadın açısından bakıldığında tam anlamıyla bir irade ve inisiyatif sorunu bulunmaktadır. Bağımsız düşünce üretmenin ya da bağımsız karar alabilmenin en ciddi sıkıntılarını kadın burada yaşamaktadır. Ancak bu aşkın yarattığı doğal ve önüne geçilemez bir sonucu değildir. Bu nedenle de aşkın bireyler üzerindeki değiştirici, yaratıcı ve geliştirici yönlerini; geriletken, daraltan ve yalnızlaştıran yönlerinin önüne taşımak bilinçli bir emeği gerekli kılar.

Feodalizmin gelenek ve görenekler kısılcığında şekillendiği kadın-erkek ilişkileri kadını

erkeğe bağımlı kılan, erkeğin kadın üzerindeki egemenliğini kuvvetlendiren, kadını da erkeği de özgürlükten olabildiğine uzaklaştıran bir gerçeklik durumu söz konusudur.

Bir ülkenin sosyo-ekonomik yapısı ve üretim ilişkileri bir bütün olarak insan yaşamını bu yapılanmaya paralel olarak şekillendirir. Örneğin; insan emeğinin sömürsüne dayanan kapitalist üretim ilişkilerinde aşkın tamamen ticari temellere dayandığını görebilmekteyiz. Bu nedenle insanı emeğine yabancılaştıran her türden dayatma ve yaşam biçimine karşı; üretimi ve emeği esas alan bir dünya kurabilmek yaşamın her alanının yeniden yaratmaya gerektirir.

Burjuva-feodal kültürün insan yaşamının yozlaştıran çürümüş, kirlenmiş ve tükenmiş karakterine karşı yeni, insani ve berraklık taşıyan devrimci bir kültürü yaratmanın mücadelesi bütünden kopmadan verilmek zorundadır. Kadının özgürleşme mücadelesini de bu bütünlük içerisinde ele almak gerekir. Yaşam pratiği içinde ne kadar devrimci olsa da kadının, aşk yaşamında ve duygusal ilişkilerinde mücadelecilik olmaktan ziyade uzlaşan, kabullenen ve erkeğin duygusal üstünlüğünü içselleştiren bir durumda olduğunu görebilmek mümkündür. Burada özgürlük sorunu en ince haliyle kendisini göstermektedir. Bu nedenle aşkın, özgürlüğü tehdit eden yönlerine taraflarına karşı kişilerin birbirleri üzerinde geliştirici ve dönüştürücü etkiler yaratan müdahaleci yönlerinin

açığa çıkması ve uygulanması gerekir. Bu da aşkın sürekli üretimle beslenmesi, bilinçli bir emekle yoğrulması ve bireylerin dönüştürücü gücü ile özgürleşecek yeni ve devrimci bir yaşam biçimiyle yaratılacak bir durumdur.

Kadın ile erkek arasında mevcut bir eşitsizlik sorunu olduğu için bu eşitsizlik kadın ile erkeğin aşk ilişkisinde de varlık gösterir. Öyle ki, bu durum kadının özgürlüğünü ciddi bir biçimde tehlikeye düşürmektedir. İnceltmiş erkek şovenizmi denilen şey kendisini en çok da bu tür ilişkilerde gösterir. Kadının, erkeğin mülkü olarak algılanmasına en müsait ortam özgürlüğün olmadığı ortamlardır. Öyleyse duyguların özgür olmadığı bir yerde gerçek anlamda bir özgürlükten söz etmek olanaksızdır. Erkek egemenliğinin sirayet ettiği ve kadının özgürlüğünün teslim alındığı her yer kadının mücadelesi alanıdır ve aşk da bunlardan birisidir. Ancak kadının, özgürleşme mücadelesinde yaşadığı çelişkileri doğru kavraması gerekir. Erkek ile arasındaki uzlaşabilir çelişkileri yıkıcı ve yok edici bir tarzdan uzak, dönüştürücü ve özgürleşmeye hizmet eden bir tarzda ele almak durumundadır. Yani amaç egemenliğin el değiştirmesi değil tamamıyla yok edilmesi olmalıdır.

Sevginin en yoğunlaşmış hali olarak ifadelendirilen aşk, kadının özgürleşmesine güdümlü olarak yenilenir, bilinçli emek ve bilinçli bir mücadele ile de özgürleşir...

Kadının yüzyıllardan beri süregelen ezilmişliği nasıl ki kadını erkek egemenliğine karşı mücadeleye koşulluyorsa, kadın ile erkeğin duygusal boyuttaki ilişkisinde de bir mücadele kendisini zorunlu kılar. Kadının en büyük mücadele alanlarından birisi de aşk hayatıdır.

O D A... ..

Gözlerini açtığı anda kendini bir odanın içinde buldu. Daha önce hiç görmediği bir yer... Üzerinde yattığı şiltenin rahat olduğunu hiç kimse iddia edemezdi. Doğrudu, dahası bunun için bir hayli uğraştı. Sanki 100 yıldır o yatakta yatıyordu. Kolları bedenini kaldırmak için uzunca bir süre cebelleştikten sonra başarıyla sonuca ulaştı. Tam karşısındaki duvarda, sarı ışığın içeri süzülmesi için türlü hamleler yaptığı bir delik vardı... İnsan doğası, merak dedi kendi kendine... Gözünü deliğe dayadı ve...

Evet otuz üçüncü kez parçalanarak yere atılmış bir kağıt parçası daha... Bir başka hikaye denemesi de delikten görebileceğim şeyin ne olduğuna karar veremem yüzünden son bulmuştu. Sanırım Temayı arayıp bir kağıt atık kutusu getirmelerini istesem iyi olacak. Bu hızla en iyi "kağıt atık" biriktiricisi ünvanı bile alabilirim. Hikaye denemelerim en azından bu açıdan bakınca bir hayli işe yarayabilir.- Cumartesi öğleden sonrası, artık yazmaya çalışmayı bırakmalıyım. Tamam, bir cevher var bende kabul ediyorum ama sanırım çok iyisinden değil. O halde doğada saf haliyle bırakmak herkes için en

iyi olsa gerek. Hem bu aralar ruh halimde yaratmaya pek müsait değil gibi görünüyor.

Sokağa çıksam mı ki bugün? Yoksa dinlenmelimiyim, ilaçlarımı kullanmıyorum uzun zamandır, annem sürekli telefonlarda... Yarın da toplantı var, kadın toplantısı. Son zamanlarda kendimle meşgul olmaktan ilgelenemediğim bir husus. Kendimle meşgul olmak, yani tek bir kadınla... Emin olun bu da zor iş... Herhalde hergün hikaye yazmayı da bu yüzden deniyorum. Bir gün kendi hikayemi yazmayı başarabilmek için. Kendi hikayemden kasıt yaşamım değil elbet. Henüz hikayeleştirecek bir yaşam yaratamadığım farkındayım, haddimi biliyorum en azından. Bu devirde emin olun takdire şayan bir özellik. Kendi hikayem, kendi sözüm, kendi kelimelerim... Kısaca sizin sevmeniz, kimsenin ne düşündüğüne aldırmadan. Ardı sıra gelen başka bir sorun söz konusu. Kişinin kendi olabilmesi, kendini ifade edebilmesi kolay mı?

Bilgisayar ekranı parlıyor, zor görüyorum. Güneş ışığı tam da ayna cımbız ikilisine uygun kuvvette. Acaba diyorum kendim olmayı bıyıklı olmak fel-

sefi üzerinden inşa edip de ömür boyu şu ikiliden kurtulsam mı? Üstelik gelen tepkilere de üzgünüm ben buyum deyip karizmatik de görünürüm belki çevreye... Yok olmadı, yine çevreye karşı karizmatik olma derdine düştüğüme göre burda da bir sorun var. Ben şu işi kaçırmayayım en iyisi.

Yine kırk tilki dolaşiyor kafamda, kuyrukları birbirlerine değmeden üstelik.

Hiçbir şey göremedi, sonsuz bir boşluk. Usulca yerine geçti. Biraz önce çok fazla yatmış olmaktan kitlenmiş olan eklem yerleri bu sefer içini saran panik yüzünden ritmik bir şekilde harekete geçmişti. Halk arasında ki adı "titreme". Nefes almakta zorlanıyordu. Garip nemli bir ortam diye geçirdi içinden. Etrafına bakındı, evet dedi bir kapı mutlaka bir kapısı olması gerek buranın dışarıya açılan. Bu soruyu sormasıyla aldığı cevap karşısında duyduğu korku arasında çok değil sadece birkaç saniye vardı. Bu odanın kapısı yok!!! Sanki o uyurken birileri bu dört duvarı örmüş ve onun üstüne kapamıştı. O küçük delikte muhtemel bir inşaat hatası olabilirdi, kimbilir? Gözünü kapattı bu ara ne kadar zamanın gelip geçtiğini

bilmiyor. Birden dışardan gelen bir sese dikkat kesildi. Daha çok uğultu denilecek bişey. Belli birileri bişeyler konuşuyor ama kimin neyi ne için dediği pek belli değil. Bir adam sesi; sürekli olarak bağıyor, karşısındaki bir kadın belki yada çocuk... Bağıyor sürekli... Bir yerlere vuruyor gibi yada birilerine çok net kestiremiyorum. Ses durdu. Bir süre daha boşluk ve hiç birşey düşünmeyerek geçti. Patt... Çata pat, tekerlek patlaması yada sahibisinden bir silah anlamadı. Dayadı kulağını, kesik bir başka soluk duydu bu sefer, atışı iyice yavaşlamış bir kalp. Kulağını dayadığı duvar ıslandı... Cebinde bulduğu sigara paketinin içinden birtane çıkarıp içmeye başladı, yanında bir de Türk kahvesi olsa değmeyin keyfime diye geçirdi içinden. Sigarisından son fırtını almak üzereydi ki nasıl bir kıyamet koptu dışarda... Hiç duymadığı küfürleri işitti... Bir adam kadına sürekli olarak "ulan fahişe ver çabuk cebine indirdiğin paraları benim sayemde buluyosun o müşterileri..." diyerek bağıyor bir yandan da hiç durmadan vuruyordu. Adamın eli kadının vücuduna her değdiğinde kadının bedeninden inanılmaz bir çığlık yükseliyor, duvarlarına çarpıp geri dönüyordu. Ses yine yok. Aklımı oynatıyorum herhalde diye geçirdi içinden. Bu sesler iyice canımı sıkmaya başladı... Sesler bir süre ara veriyor sonra sürekli olarak yeneden başlıyordu ...

Delikten bir şey görememiştim oysa niye devam ettim ki şimdi biraz önce parçalayıp attığım bir hikayeye... Canımı da sıktı üstelik aklıma gelenler...

Olduğum oda yaşamdı, hatta ta kendisiydi. Kapısı yok çıkıp gidebileceğim. Her yer orası. Durup düşünmeleirim, harekete geçmelerim hepsi orda... İnşaat hatası dediğim delik çıkar yol değil... O bir yanılsama... Gereği ol-

mayan... Yarattığımız düzeni bozan bir şey... Sesler... Ne güzel köşemize çekilip kurulmuşken, "yok yere" kafamızı bozuyor. Oturduğumuz köşe, karanlık oda. Duvarına çarpan kadının çığlığı, duvarına çarpan kadının kendi, duvarına çarpan belki bir süre sonra farklı tezahürleriyle sen.

Kendini tanımlamak için çıkılan yol, bazen başka yaşamları tanımaktan korkmak adına seçtiğimiz bir yola dönüşebiliyor. Dayatılan kurgu, öğretilen her şey farketmeden, işini gayet iyi bilircesine yaşamımıza sokuluyor... Kadın olmaktan çok anne oluyoruz. İsmimizi unutuyoruz zamanla... "kutsal aile" de görevler belli... Anne, karı, koca ve çocuk. Koca ki dış dünyadaki iktidar ilişkilerinin evimizdeki görüntüsü... Karının, kız çocuğunun ve erkek çocuğu adam olup da bir başka iktidar ilişkisinin öznesi olana dek oğlunun sahibi. Kız çocuğu bir başka sahipten bir başkasına geçiyor sonra, isim değişti, baba-koca oldu... Derken aynı döngü sürekli olarak kendini yeniliyor. Duvarın arkasında ne dediği anlaşılmadan sürekli bağıran adam?... Çocuk yaşta evlendirilen "küçük kadınlar"... Bizim bedenimiz üzerinden tanımlanan namus. Biz onların namusuyuz. İşte bu yüzden ki onun uğruna öldürülürsünüz her şekilde. Atması yaşlılar kalbinizin, bedeninizden akan kan kimlerin dinlediği duvarları ıslatıyor?... Sonra, şu koca İstanbul şehrinin merkezinden her gün geçiyoruz da, kafamızı kaldırdığımızda gördüğümüz sokağın, sistem deyip her türlü politik konuşmada defalarca geçirdiğimiz "canavar"ın kendini yaşattığı bir yer olduğunu çok dillendirmiyor, bu canavarın kadın bedeninin sömürüsü üzerinden nasıl beslendiğini çok önemsemiyoruz. Evet kadın sorunun bir konusu ve kadının özgürleşmesi diyoruz da çok da fazla derinlemesine cümlelere yüklemeler koymuyoruz. Savaşlarda katledilen

kadınların ölümlerinden önce belki de sonra uğradıkları tecavüzün aslında erkekler dünyasındaki iktidar üzerinden biçimlendiği ve süregeldiği ile küçükken oynatıldığımız barbi bebekler ve küçük adamların elindeki su tabancaları arasındaki bağın ne kadar da aşkar olduğunu kabul ettiremiyoruz. Ayrıntılar hayatı nasıl yaşadığımızı en iyi ifade eden kısımlarken biz görmezden geliyor, kabulleniyoruz. Üstelik öğreniyor ve öğretiyoruz... Durum bu kadar basit. Bu kadar basit olduğu için belki bu kadar ayrıklığımız. Çevremizdeki tüm kadınlar sadece kadın kimliğini taşımalarından ötürü bir ezen ve ezilen ilişkisinin ezilen tarafı durumunda. Başka hiçbir sınıfsal, etnik tanımlamalara gerek dahi olmadan, baktığınız zaman, sokağa çıktığınız zaman hissettiğiniz bir iktidar ilişkisi bu. Her yerde, şiddetleri arasında farklılıklarda olsa yaşanan... Sokakta, evde, işyerinde... Bu yüzden benzeri yok. Bu yüzden bizim birbirimiz anlamamız önemli, yanyana durmamız... Tüm mücadele biçimlerinin zaman içinde düşmüş olduğu yanlışlarına düşmemek, sadece kadın olduğumuz için yaşadıklarımızın "özel" olduğunu anlamak ve aynılığını fark ederek birarada olmamız gerekli...

Mesele karanlık ve köşesi olmayan odanın neresinde olmak istediğinizde başlıyor belki. Bir kadın olarak üstelik birde "kadın olmanın" ne demek olduğuna dair küçükte olsa bir ışık girivermişse odanıza işiniz zor. Birde merak edip ardındakileri bakmaya çalışırsanız, duvarda örmüş olsanız o sesleri duyacaksınız demektir. Ben duyuyorum...

*Bir Tiyatro metnidir...

Leyla'dan beri...

Aşkın Ayrancıoğlu

Kan örttü nilüferleri
Gözlerim yanıyor
Kara gömdükleri parmakları Orpheus'un
Ellerimizi ararken

Anforalara sürüklüyor beni
Kuşların esiri bu vurgun saat

Ellerim ekmek dağıttı serçelere, yorgunum
Gözlerim tel örgü Leyla'dan beri

Patolojiden bir oğlumun raporunu alıyorum
Ve son kırıntılarını döküyorum beynimin
Diğerinin okul taksitlerine
Yalnızlığımı dış geçirerek büyüyor kent

Unutmalıyım
Ben anne, ya ben diyerek eteklerimi
çekiştiren

İmgeleri unutmalıyım
Başka kuşlarda var şimdi
Anlar ve anlamlar biçip giydireyim diye
Kara tahtaların önünde bekleyen
Onlar benden de tutsak
Çünkü üniversitelerde mason rüzgarları,
Çünkü güneşi tutmuş gibi el yakıyor
Umuda ve ıhlamura gücü yeten maaşla
Bir Graham Bell, Edison ya da Pasteur olmak
Sana söz, şıvgın yüreğim, yaralı yağmurum
Köknarı yaşatan toprak
Ayakta öleceğim son soluğumu
Son gülün dudaklarına bırakarak
Ama tuzdağlarına sıkışmış kervanlar kadar
Yorgunum
Kırık bir tekerle bir orman sürür gibi
Anne ve şair olmak

Ruhan MAVRUK

8 Mart'ta Alanlara!

Özgürlük eyleminin büyük yolcuları, kavganın direngen solukları!

Bugün, 1857'de 40,000 dokuma işçisinin "eşit işe eşit ücret" şiarıyla başlattıkları direnişte 129 işçi kadının can ve kanıyla kazanılan bir gündür!

Bugün, sınıf bilincimizi kuşanıp özgürlük yürüyüşünde yerlerimizi daha da sağlamlaştırmanın günüdür!

Bugün, dünya halklarına azgınca saldıran emperyalist düzene karşı kavgayı büyütmenin günüdür!

Bugün, AB ve ABD'nin sahte demokrasisi için değil halk için demokrasiyi daha gür bir sesle haykırmanın günüdür!

Bugün, ikinci cins olarak görülmemizin karşısında bilinçli, kararlı ve cüretkar mücadelemizi örgütlemenin günüdür!

Bugün, gökyüzünün yarısını tutan biz kadınların, mücadelenin de yarısını tutmanın adına örülmüş bir gündür!

Bugün, emeğimize, bedenimize ve kimliğimize sahip çıkmak ve erkek-egemen sistemin zincirlerini mücadele içinde parçalamak için, omuz omuza vermenin günüdür!

Emekçi kadının kurtuluş iradesini kuşanarak bağımsızlık ve özgürlük düşümüzü haykırmak, sözümüzü ve gücümüzü örgütlemek için seslerini sesimize katmak isteyen tüm kadınları 8 Mart'ta Demokratik Kadın Hareketi saflarına bekliyoruz.

Gelin, daha bir güçlü haykırılım yüzyıllardır süren kavgamızı!

Gelin, 8 MART DÜNYA EMEKÇİ KADINLAR GÜNÜ'nde hep birlikte söyleyelim özgürlük türkümüzü...

**CİNSEL, ULUSAL, SINIFSAK SÖMÜRÜYE SON!
YAŞASIN DÜNYA EMEKÇİ KADINLAR GÜNÜ!
EMPERYALİST SALDIRGANLIĞA KARŞI ALANLARA!**

Demokratik Kadın Hareketi

